

**Eduskunnan
pankkivaltuuston
kertomus
2002**

Helsinki 2003

K 8/2003 vp

**EDUSKUNNAN
PANKKIVALTUUSTON KERTOMUS
2002**

EDUSKUNNALLE

HELSINKI 2003

ISSN 1237-4334

EDITA PRIMA OY, HELSINKI 2003

SISÄLLYS

	Sivu		Sivu
RAHAPOLITIikka JA TALOUS	5	Tilinpäätöksen liitteet	19
Euroopan keskuspankin rahapolitiikka ja euroalueen talous	5	Tilinpäätöksen kommentit	21
Tuotanto ja työllisyys	5	Taseen kommentit	23
Hintavakaus euroalueella	7	Tuloslaskelman kommentit	24
EKP:n rahapolitiikka	8	SUOMEN PANKIN HALLINTO JA PANKKI VALTUUSTON KÄSITTELEMIÄ ASIOITA	26
Euroalueen julkinen talous	9	Johdanto	26
Suomen talous	11	Suomen Pankin voitonjako	27
Kansantalouden kehitys	11	Hallinto	28
Julkinen talous Suomessa	12	Johtokunta	28
Hintavakaus Suomessa ja EKP:n rahapolitiikka	13	Pankkivaltuuston kokoonpano	29
Rahoitusmarkkinat	13	Tilintarkastajat	29
Rahahuolto	14	Tilintarkastus	29
SUOMEN PANKIN TILINPÄÄTÖS	16	Kertomukset E. J. Längmanin rahastojen toiminnasta	30
Tase	16	RAHOITUSTARKASTUS	31
Tuloslaskelma	18		

Kertomuksen luvut perustuvat
vuoden 2003 helmikuussa
käytettävissä olleisiin tietoihin.

RAHAPOLITIikka JA TALOUS

Euroopan keskuspankin rahapolitiikka ja euroalueen talous

Tuotanto ja työllisyys

Vuonna 2001 alkanut maailmantalouden taantuma jatkui koko vuoden 2002 ajan. Tilanne oli sama myös euroalueella, jossa talouden kehitys heikkeni edelleen selvästi talouden kasvuvauhdilla mitattuna edellisvuotiseen verrattuna. Vuonna 2001 saavutettu kokonaistuotannon runsaan prosentin kasvuvauhti supistui vuonna 2002 vajaaseen prosenttiin. Euroalueen talouden voi siten katsoa olleen selvästi taantumassa.

Euroalueen taantuma oli osa maailmanlaajuisia taloudellisen kasvun hidastumista. Myös muiden suurten talouksien kehitys oli heikkoa: Japanin talous supistui ja Yhdysvaltain talous kasvoi normaalia hitaammin (taulukko 1). Toisin kuin vuonna 2001, euroalueen kasvu jäi vuonna 2002 kuitenkin hitaammaksi kuin Yhdysvalloissa, jossa talous alkoi jo elpyä. Vielä vuonna 2001 euroalueen talous oli kasvanut nopeammin kuin ensimmäisenä taantumana kouriin joutunut Yhdysvaltain talous. Vuonna 2002 euroalueen talouskasvu jäi selvästi hitaammaksi ja työttömyys lisääntyi enemmän kuin Yhdysvalloissa. Siten euroalueen taantuma jatkoi syvenemistään samaan aikaan kun Yhdysvaltain talous jo lievästi elpyi. Talouksien kasvuero muuttui siten jälleen Yhdysvaltain hyväksi.

Taulukko 1. Taloudellisen kehityksen keskeisiä lukuja vuonna 2002

	Euroalue	Yhdysvallat	Japani
BKT:n kasvu, %	0,8	2,4	0,3
Työttömyysaste, %	8,3	5,8	5,4
Kuluttajahintojen nousuvauhti, %	2,2	1,6	-0,9
Vaihtotase, % BKT:stä	-0,9	-4,8	2,8
Julkisen talouden tasapaino, % BKT:stä	-2,2	-3,1	-7,8

Lähde: Eurostat.

Talouden heikko kasvu alkoi vuoden 2002 aikana vaikuttaa kielteisesti työllisyyteen ja työttömyyteen. Euroalueen useita vuosia jatkunut hyvä työllisyyskehitys pysähtyi ja työttömyys alkoi lievästi lisääntyä kertomusvuoden aikana (taulukko 2). Euroalueen työttömyysaste kohosi vuoden 2002 aikana 0,3 prosenttiyksikköä 8,3 prosenttiin. Samalla vuosien 1998–2001 voimakas työllisyyden kasvu taittui.

Taulukko 2. BKT:n ja työllisyyden kasvu ja työttömyysaste euroalueella

Vuosi	BKT	Työllisyys	Työttömyys
1997	2,3	0,9	10,9
1998	2,9	1,8	10,2
1999	2,8	1,8	9,3
2000	3,5	2,2	8,4
2001	1,4	1,3	8,0
2002	0,8	0,4	8,3

Lähteet: Eurostat ja Euroopan komissio.

Vuoden 2002 suhdannekehityksessä ei siten ollut enää kyse vain vähäisestä kasvuvauhdin hidastumisesta, kuten edellisellä vuonna, vaan pikemminkin euroalueen voi katsoa joutuneen ensimmäiseen vakavaan ja pitkittyneeseen taloudelliseen taantumaan rahaliiton käynnistymisen jälkeen. Vuosien 1997–2000 ripeä, keskimäärin noin 3 prosentin kasvuvauhti ja siihen liittynyt suotuisa työmarkkinakehitys taittuivat selvästi vuoden 2002 aikana. Euroalueen työttömyyden väheneminen 8 prosenttiin vuonna 2001 oli sinänsä hyvä saavutus, vaikka työttömyyden taso olikin edelleen huomattava. Työttömyyden lähteminen uudelleen kasvuun olikin kaikkein huolestuttavin piirre euroalueen kehityksessä. Työttömyydellä mitattuna euroalueen taloudellinen tilanne oli myös selvästi heikompi kuin Yhdysvaltain ja Japanin, joissa työttömyysaste pysyi alle 6 prosentin.

Kasvun hidastumisesta seurannut työttömyyden lisääntyminen ja verotulojen heikko kehitys

johtivat myös julkisen talouden tasapainon heikkenemiseen euroalueella vuonna 2002. Muutos oli kuitenkin verrattain vähäinen, runsaat 1/2 % BKT:stä. Euroalueen julkisen talouden alijäämä säilyikin selvästi pienempänä kuin vastaavat alijäämät Yhdysvalloissa ja Japanissa. Alijäämän kasvusta uhkaa kuitenkin tulla vakava talouspoliittinen ongelma euroalueelle ja EU:lle, koska vakaus- ja kasvusopimus rajoittaa alijäämän suuruutta. Portugalin ja Saksan ongelmat sopimuksen asettaman alijäämärajan noudattamisessa johtivatkin jo huolestumiseen kertomusvuoden aikana.

Kokonaistuotannon kasvun hidastuminen vuosina 2001 ja 2002 johtui euroalueella ensi sijassa heikosta kotimaisesta kysynnästä. Vaikka myös maailmantalouden kehitys hidastui, euroalueen ulkomaankaupan vaikutus taloudelliseen kasvuun pysyi edelleen positiivisena; maailmantalouden taantumasta huolimatta euroalueen kauppataaseen ylijäämä kasvoi vuoden 2002 aikana. Ei ole siten kovin perusteltua pitää euroalueen ongelmia pelkästään muiden maiden taloudellisista ongelmista johtuvina. Euroalue muodostaa huomattavan osan maailmantaloudesta. Lisäksi euroalue on myös suhteellisen suljettu talous, jonka kehitykseen ulkomaankaupalla ei ole ratkaisevaa merkitystä. Koska kotimaisen kysynnän osuus euroalueen bruttokansantuotteesta on hyvin suuri, on juuri euroalueen kotimaisen kysynnän kehitys ratkaiseva taloudellisen kasvun ja työllisyyden kannalta.

Euroalueen bruttokansantuotteen kotimaisen kysynnän erät – yksityiset investoinnit ja kulutus – kehittyivät edellisvuotiseen tapaan edelleen heikosti kertomusvuoden aikana. Yritysten investoinnit supistuivat selvästi edellisen vuoden investointeihin verrattuna, ja yksityisen kulutuksen kasvu oli lähes olematonta. Kotimaista kysyntää kasvatti ainoastaan julkinen kulutus, jonka kasvu jatkui euroalueella vuoden 2002 aikana. Finanssipolitiikkaa voi pitää siten neutraalina tai jopa vastasyklisenä, ja se tasoittikin hieman suhdannekehitystä. Seurauksena oli kuitenkin julkisen talouden rahoitusaliäämän kasvu lähes kaikissa euroalueen maissa.

Merkittävin euroalueen talouden kasvua hidastanut yksittäinen tekijä oli yritysten investointien supistuminen. Todennäköisiä syitä, jotka vähensivät yritysten investointeja, olivat maailmantalouden taantuma, pörssikurssien lasku sekä kansainvälisen politiikan kriisit ja niihin liittyvä epävarmuus. Nämä tekijät heikensivät yritysten tulevaisuudenodotuksia. Lisäksi yrityssektorin rahoitustilanne ja kannattavuus heik-

kenivät. Oma merkittävä osansa tässä kehityksessä oli informaatiotekniikan alan ja erityisesti suurten eurooppalaisten teleyritysten vaikeuksilla. Euroopassa varsinkin teleyhtiöt joutuivat vuonna 2000 tehtyjen suurten 3G-investointiensa seurauksena vaikeuksiin. Pörssikurssien pitkään jatkunut jyrkkä lasku – vuoden 2002 loppuun mennessä eurooppalaiset pörssikurssit olivat laskeneet noin 50 % edellisestä huippuarvostaan – alkoi myös heikentää pankki- ja vakuutusyhtiöiden kannattavuutta.

Pörssikurssien lasku ja epävarmuuden lisääntyminen vaikuttivat todennäköisesti kielteisesti myös kotitalouksien kulutuskysyntään. Yksityisen kulutuksen kasvu jäi vuonna 2002 vähäiseksi, noin 1/2 prosenttiin. Julkisen kulutuksen vakaa noin 2 prosentin kasvu tuki kuitenkin jonkin verran kotimaisen kysynnän kehitystä (taulukko 3). Samalla se kuitenkin heikensi euroalueen julkisten talouksien jo ennestään suhteellisen heikkoa rahoitustasapainoa. Tämä taas on ristiriidassa vakaus- ja kasvusopimuksen asettamien vaatimusten kanssa niissä euroalueen maissa, joissa julkisen talouden alijäämä on lähellä sopimuksen määrittämää 3 prosentin rajaa.

Taulukko 3. Kulutus, investoinnit ja vienti euroalueella

(vuotuiset prosenttimuutokset)

	Inves- toinnit	Yksityinen kulutus	Julkinen	Vienti
1997	2,4	1,6	1,2	10,4
1998	5,1	3,0	1,4	7,4
1999	5,8	3,5	2,0	5,2
2000	4,9	2,5	2,0	12,6
2001	-0,6	1,8	2,1	2,8
2002	-2,5	0,6	2,5	1,2

Lähde: Eurostat.

Yhdysvaltojen talouskehitykseen verrattuna merkittävin ero euroalueen kehityksessä vuonna 2002 oli se, että yksityisen kulutuksen kasvu jäi euroalueella selvästi hitaammaksi. Euroalueen ulkopuolisissa EU-maissa – Ruotsissa, Tanskassa ja Isossa-Britanniassa – talouskasvu oli Yhdysvaltain tapaan hieman nopeampaa kuin euroalueella. Näissä maissa kohtuullinen talouskasvu perustui ensi sijassa vahvaan kotimaisen kysynnän ja erityisesti yksityisen kulutuksen kasvuun. Samantapaisia eroja oli myös euroalueen sisällä. Vaikka euroalueen keskimääräinen talouskasvu jäi hyvin heikoksi, ei kasvu ollut kuitenkaan hidasta kaikissa alueen maissa. Euroalueen eri mai-

den välillä oli huomattavia eroja sekä talouskasvussa että inflaatiossa.

Talouden kasvu oli hidasta euroalueen kolmessa suurimmassa maassa ja myös useimmissa pienissä maissa. Heikointa kehitys oli Saksassa, ja nopeinta kasvu oli Irlannissa. Erityisesti euroalueen suurimman talouden eli Saksan heikko talouskehitys huononsi koko euroalueen keskiarvoa. Kasvu jäi varsin hitaaksi Saksan ohella sen naapurimaissa Alankomaissa, Belgiassa, Ranskassa ja Itävallassa sekä Italiassa. Keskimääräistä selvästi nopeampaan talouden kasvuvauhtiin päästiin sen sijaan Keski-Euroopan ulkopuolella. Euroopan unionin reuna-alueilla sijaitsevat Espanja, Kreikka, Irlanti ja Suomi saavuttivat olosuhteisiin nähden kohtuullisen hyvän talouden kasvuvauhdin. Erityisen nopeaa kasvu oli Irlannissa ja Kreikassa (taulukko 4).

Taulukko 4. BKT:n muutos EU-maissa vuonna 2002

Suuret euromaat	Pienet euromaat	Muut EU-maat
Saksa 0,2	Alankomaat 0,3	Iso-Britannia 1,6
Ranska 1,2	Belgia 0,7	Ruotsi 1,8
Italia 0,4	Portugali 0,5	Tanska 1,6
Espanja 2,0	Itävalta 0,8	
	Kreikka 4,0	
	Suomi 1,6	
	Irlanti 3,3	

Lähteet: Eurostat ja Euroopan komissio.

Työttömyysaste pysyi korkeana 8–12 prosentin tasolla kaikissa neljässä suuressa euroalueen maassa sekä Belgiassa ja Suomessa. Muissa pienissä euroalueen maissa sekä euroalueen ulkopuolisissa EU-maissa työttömyys pysyi kohtuullisen vähäisenä eli 3–5 prosentin tasolla, vaikka edellisvuosien myönteinen kehitys muuttuikin työttömyyden lieväksi kasvuksi. Euroalueen maista Alankomaissa, Itävallassa ja Irlannissa vallitsi edelleen lähes täystyöllisyys. Työllisyystilanne pysyi myös erittäin hyvänä euroalueen ulkopuolisissa EU-maissa. Ruotsissa, Tanskassa ja Isossa-Britanniassa työttömyysaste pysyi talouskasvun hidastumisesta huolimatta 5 prosentin tuntumassa kertomusvuoden aikana.

Hintavakaus euroalueella

Euroalueen keskimääräinen inflaatiovauhti oli vuoden 2002 aikana jatkuvasti yli 2 prosentin viitearvon, kuten kahtena edellisenäkin vuotena.

Inflaation vuosikeskiarvoksi muodostui 2,2 %. Vaikka inflaatio hidastuikin hieman edellisvuotisesta, se pysyi edelleen tavoiteltua nopeampana. Ero viitearvoon jäi kuitenkin vähäiseksi. Hintavakauden suhteen euroalueen kehitystä voi siten pitää tyydyttävänä. Käteisen euron käyttöönotto vuoden 2002 alussa ei näytä johtaneen merkittävään hintojen nousuun, vaikka olikin pelättävissä, että hintoja saatettaisiin pyöristää ylöspäin.

Vuoden 2002 aikana euroalueen hintapaineet eivät juuri lisääntyneet. Vuosikeskiarvoina mitaten raaka-aineiden ja öljyn hinnat laskivat edellisvuotiseen verrattuna. Öljyn hinnan suhteen tilanne muuttui kuitenkin loppuvuodesta uudelleen epäedullisemmäksi Irakin kriisin ja Venezuelan lakkojen aiheuttamien markkinahäiriöiden vuoksi. Aiempien raaka-aineiden hintojen ja heikon kysynnän vuoksi teollisuuden tuottajahinnat alentuivat hieman. Palkkojen nousuvauhti hidastui niin ikään hieman edellisvuotisesta (taulukko 5). Yksikkötyövoimakustannukset nousivat kuitenkin selvästi, koska työn tuottavuuden kasvu jäi euroalueella edellisvuosien tapaan vähäiseksi. Toisaalta tuottavuuden hitaan kasvun vuoksi talouskasvun heikkenemisen vaikutus työllisyyteen jäi pieneksi ja vaatimattoman talouskasvun työllistävyys pysyi hyvänä.

Taulukko 5. Hintojen kehitys euroalueella

Vuosi	YKHI	Raaka-aineet	Palkat	Tuottajahinnat
1997	1,6	10,7	2,6	1,1
1998	1,1	-21,0	1,9	-0,8
1999	1,1	15,8	2,6	-0,4
2000	2,1	50,8	3,4	5,5
2001	2,4	-8,8	3,6	2,2
2002	2,2	-3,2	3½	-0,2

Lähteet: Eurostat ja HWWA – Institut für Wirtschaftsforschung.

Euroalueen hintakehityksestä muodostuvan tyydyttävän yleiskuvan taustalla vaikuttaa kuitenkin ongelmallinen eriytyvä kehitys: alueen taloudet ovat inflaation suhteen jakautuneet kahteen ryhmään, joiden kehitys vuonna 2002 oli epäyhtenäinen (taulukko 6). Vajaa puolet euroalueen maista kuului ryhmään, jossa inflaatio oli selvästi 2 prosentin viitearvoa hitaampi. Näitä maita olivat euroalueen suurimman talouden eli Saksan lisäksi Ranska, Suomi, Belgia ja Itävalta. Saksan hintakehitys oli selvästi hitaampaa kuin muissa maissa. Toisen ryhmän maissa inflaatio-

vauhti taas oli selvästi 2 prosentin viitearvoa nopeampi. Nopeinta hintojen nousu oli Irlannissa, Kreikassa, Portugalissa ja Espanjassa sekä hie-man yllättäen myös Alankomaissa. Kaikissa näissä maissa inflaatio oli selvästi yli 3 %. Myös euroalueen ulkopuolisissa EU-maissa Tanskassa, Ruotsissa ja Isossa-Britanniassa inflaatio oli yli 2 %.

Taulukko 6. YKHI:n muutos EU-maissa vuonna 2002

Yli 2 %		Alle 2 %	
Kreikka	3,9	Ranska	1,9
Irlanti	4,7	Itävalta	1,7
Alankomaat	3,9	Suomi	2,0
Espanja	3,6	Belgia	1,6
Portugali	3,7	Saksa	1,3
Italia	2,6	<i>Iso-Britannia</i>	<i>1,3</i>
<i>Tanska</i>	<i>2,4</i>		
<i>Ruotsi</i>	<i>2,0</i>		

Lähde: Eurostat.

Inflaatiokehityksen eriytyminen on huolestuttavaa yhteisen rahapolitiikan toimivuuden kannalta varsinkin, jos inflaatiiovauhdin erot ovat pitkäaikaisia. Nopean hintakehityksen maiden ongelmana vuonna 2002 olivat todennäköisesti inflaatiotavoitteen kannalta matalien korkojen siivittäjä nopea kokonaiskysynnän kasvu sekä mahdollisesti myös epätäydellinen kilpailu hyödykemarkkinoilla. Näiden maiden uhkana on hintatason kohoaminen vähitellen liian korkeaksi ja kilpailukyvyin heikkeneminen suhteessa hitaamman inflaation maihin. Kysynnän kasvu johtuu myös kotitalouksien säästämistä las-kusta, joka voi pitkittyessään johtaa kestäättö-mään velkaantumiseen. Tämän lisäksi nopea inflaatio joissakin euroalueen maissa vauhdittaa koko euroalueen keskimääräistä inflaatiota, mikä vuorostaan saattaa johtaa rahapolitiikkaan, joka on liian kireää hitaan inflaation maiden kannalta. Saksan tapauksessa tämä ongelma näyttäisi olevan jo ajankohtainen.

Rahapolitiikan mitoituksen kannalta maiden väliset merkittävät ja suhteellisen pitkäkestoiset inflaatioerot luovat vaikean asetelman. Nopean inflaation maissa matalat nimelliskorot voivat johtaa jopa negatiivisiin reaalikorkoihin, mikä vuorostaan kiihdyttää kysynnän kasvua ja saattaa lisätä edelleen inflaatiopaineita. Hitaan talouskasvun ja vähäisen inflaation maissa matalatkin nimelliskorot pitävät reaalikoron positiivisena, millä taas on kasvua jarruttava vaikutus.

Jää nähtäväksi, miten eri maiden inflaatiiovauhdit ja hintatasot vähitellen sopeutuvat yhteiseen rahapolitiikkaan.

Euron arvo suhteessa Yhdysvaltain dollariin ja Japanin jeniin heikkeni selvästi vuosina 1999–2001. Vuoden 2002 jälkimmäisen puoliskon aikana euro alkoi vahvistua trendinomaisesti suhteessa dollariin (taulukko 7). Vuoden loppuun mennessä euro vahvistui noin 20 % ja sen arvo palasi samalle tasolle kuin vuonna 1999.

Taulukko 7. Euron ulkoinen arvo

Vuosi	Yhdysvaltain dollari
1997 ¹	1,132
1998 ¹	1,120
1999	1,066
2000	0,924
2001	0,896
2002	0,946
2002/I	0,876
2002/II	0,919
2002/III	0,984
2002/IV	1,000

¹ Vuosien 1997 ja 1998 euro- ja dollarikursseina on käytetty eukorikurssin vuosikeskiarvoja.

Lähde: Suomen Pankki.

Euron vahvistumisen taustalla vaikuttivat useat eri tekijät. Yhdysvaltain suuri vaihtotaseen vaje ja samanaikainen euroalueen vaihtotaseen ylijäämä vaikuttavat dollaria heikentävästi ja euroa vahvistavasti. Samoin vaikuttaa korkoero. Koska euroalueen lyhyet korot olivat vuonna 2002 korkeammat kuin Yhdysvaltain, oli euroalueelle tehtävien lyhytaikaisten rahamarkkina-sijoitusten tuotto parempi. Ostovoimapariteetti-vertailujen valossa euron vahvistuminen oli myös perusteltua. Voidaan siten sanoa, että euron vahvistuminen oli sopusoinnussa talouden perustekijöiden eli fundamenttien kanssa.

Euron vahvistuminen alensi euroalueen tuontihintoja ja lievensi öljyn korkean hinnan vaikutusta kuluttajahintoihin. Aiempaa vahvempi euro tuki EKP:n inflaatiotavoitetta ja mahdollisti rahapolitiikan keventämisen vuoden lopulla.

EKP:n rahapolitiikka

Syksyllä 2001 toteutettujen koronalennusten jälkeen EKP piti ohjauskorkonsa muuttumattomana 3,25 prosentissa lähes koko vuoden 2002 ajan.

Vuoden ainoa ohjauskoron muutos toteutettiin 5. joulukuuta, kun EKP päätti laskea ohjauskorokoaan 1/2 prosenttiyksikköä eli 2,75 prosenttiin.

Passiiviselta vaikuttavan rahapolitiikan taustalla vaikuttivat monet osin vastakkaiset tekijät. EKP painottaa päätöksenteossaan hintavakauden merkitystä. Tämän vuoksi ohjauskoron laskemista on vaikea perustella niin kauan kuin inflaatiotavoite näyttää ylittyvän. EKP:n rahapolitiikan kahden pilarin – kuluttajahintainflaation ja lavean rahan määrän – kehitys vuoden 2002 aikana ei juuri antanut aihetta koronalenuksiin. Sekä YKHIllä mitattu inflaatio että rahan määrän kasvu ylittivät jatkuvasti viitearvonsa. Inflaation viitearvon ylitys oli vähäinen, mutta lavean viitearvon ylitys suuri. Rahan tarjonnan voimakas kasvu samaan aikaan kun talous taantui ja inflaatio pysyi kurissa näyttää olleen yhteinen piirre sekä euroalueelle että Yhdysvaltain ja Japanin talouksille (taulukko 8). Rahaaggregaatti M3 kasvoi vuoden 2002 aikana euroalueella noin 7 %, kun EKP:n asettama viitearvo olisi ollut 4,5 %. Rahan määrän kasvu johtui todennäköisesti siitä, että osakekurssien laskun vuoksi rahaa virtasi osakemarkkinoilta rahamarkkinasijoituksiin.

Taulukko 8. Rahapolitiikan vertailua

(joulukuuta 2002)

	Euroalue	Yhdysvallat	Japani
Kuluttajahinnat, 12 kk:n prosenttimuutos	2,2	2,4	-0,3
Ohjauskorko, %	2,75	1,25	0,02
Reaalikorko, %	+0,4	-1,1	+0,3
M3, 12 kk:n prosenttimuutos	6,8	6,5	2,2
M2	6,5	6,6	1,8

Lähteet: EKP, Eurostat ja OECD.

Koronlaskuista pidättäytyminen lähes koko vuoden ajan piti euroalueen lyhyet reaalikorot positiivisina. Tässä mielessä EKP:n rahapolitiikka oli kireämpää kuin Yhdysvaltain rahapolitiikka samaan aikaan. EKP:n ohjauskoron alentamiselle vuoden lopulla oli hyviä perusteita. Inflaatiopaineet näyttivät hellittävän euron vahvistumisen, pörssikurssien laskun ja heikon taluskasvun vuoksi. Lisäksi rahamarkkinat olivat enakoineet koronlaskua jo pitkään, mikä näkyi markkinakorkojen alenemisena jo ennen ohjauskoron laskua. Myös pitkät korot laskivat selvästi. Kymmenen vuoden obligatiokorot olivat las-

keneet jo vuonna 2001 noin prosenttiyksikön verran 5 prosenttiin. Lasku jatkui edelleen vuoden 2002 aikana ja pitkät korot päättyivät noin 4 prosenttiin.

Pörssikurssit laskivat kertomusvuoden aikana edelleen sekä euroalueella että Yhdysvalloissa ja Japanissa. Vuoden 2000 alkupuolella käynnistynyt kurssien lasku oli vuoden 2002 loppuun mennessä alentanut euroalueen kurssitasoa jo noin 50 %. Näin suuri varallisuuden arvon lasku heikensi tuntuvasti pankki- ja vakuutusyhtiöiden kannattavuutta. Pörssikurssien laskun vuoksi myös valtioiden aiemmin saamat runsaat verotulot myyntivoitoista ja pääomatuloista supistuvat, ja samoin kävi yhteisöverotuloille.

Euroalueen julkinen talous

Euroalueen julkisen talouden pitkään jatkunut vahvistuminen päättyi vuonna 2001, ja vuoden 2002 aikana kehitys kääntyi jälleen selvästi huonompaan suuntaan. Kaikissa euroalueen maissa julkisen talouden tasapaino heikkeni. Vakaus- ja kasvusopimuksen asettama 3 prosentin alijäämäraja rikkoutui Saksan ja Ranskan osalta. Muiden maiden alijäämät pysyivät edelleen sallituissa rajoissa, vaikka ero vakaussopimuksen asettamaan rajaan jäikin monien tapauksessa pieneksi. Neljä euroalueen maata onnistui säilyttämään julkisen taloutensa joko tasapainossa tai ylijäämäisenä (taulukko 9). Näitä maita olivat Suomen ohella Irlanti, Espanja ja Belgia. Toisin kuin vielä edellisenä vuonna, julkisen velan suhde BKT:hen kasvoi hieman vuonna 2002. Myös tässä suhteessa euroalue etäännytti vakaus- ja kasvusopimuksen asettamista tavoitteista. Edellisen kerran näin kävi vuonna 1996. Euroalueen ulkopuolisissa EU-maissa julkisen talouden tasapaino säilyi hyvänä ja julkinen velka alhaisella tasolla.

Julkisen talouden tasapainon heikkeneminen johtui lähinnä talouden laskusuhdanteesta, jonka vuoksi verotulojen kasvu hidastui ja sosiaalimenojen kasvu kiihtyi. Tasapainon heikkeneminen noin 0,7 % suhteessa BKT:n arvoon ei siten ollut mitenkään poikkeuksellinen muutos suhdannetilanteeseen nähden. On pikemminkin normaalia, että talouden kasvuvauhdin hidastuminen lähelle nolaa aiheuttaa tämänsuuruisen muutoksen julkisen talouden tasapainossa. On myös syytä huomata, että Yhdysvalloissa julkisen talouden tasapaino heikkeni samaan aikaan selvästi enemmän, vaikka talouden kehitys oli maassa parempi kuin euroalueella.

Taulukko 9. Julkisen talouden tasapaino EU-maissa vuosina 1999–2002

(% BKT:stä)

	Tasapaino				Velka	
	1999	2000	2001	2002	2001	2002
Saksa	-1,5	1,1	-2,8	-3,6	59,5	60,8
Ranska	-1,8	-1,4	-1,5	-3,1	56,8	59,1
Italia	-1,7	-0,6	-2,6	-2,3	109,5	106,7
Espanja	-1,2	-0,8	-0,1	-0,1	56,9	54,0
Alankomaat	0,7	2,2	0,1	-1,1	52,8	52,6
Belgia	-0,5	0,1	0,4	0,0	108,5	105,4
Portugali	-2,8	-2,8	-4,2	-2,7	55,6	58,0
Kreikka	-1,8	-1,9	-1,4	-1,2	107,0	104,9
Itävalta	-2,3	-1,5	0,3	-0,6	67,3	67,9
Suomi	2,0	6,9	5,1	4,7	43,8	42,7
Irlanti	2,3	4,3	1,1	-0,1	36,8	34,0
Euroalue yhteensä	-1,3	0,1	-1,6	-2,2	69,2	69,1
Iso-Britannia	1,1	3,9	0,8	-1,4	39,0	38,6
Ruotsi	1,5	3,4	4,5	1,2	54,4	52,4
Tanska	3,3	2,6	3,1	1,9	45,4	45,2

Lähde: Eurostat.

EU:n perustamissopimus velvoittaa jäsenvaltiot välttämään liiallisia julkisen talouden rahoitusali jäämiä. Liiallisia alijäämiä koskevasta arvioinnista, menettelystä ja sen täytäntöönpanosta säädetään perustamissopimuksen artiklassa 104 sekä lähemmin sopimukseen liitetystä pöytäkirjassa. Perustamissopimuksen säädösten mukaan julkisen talouden ennakoitun tai toteutuneen rahoitusali jäämän suhde markkinahintaiseen BKT:hen ei saa olla yli 3 %, ellei ylitys ole poikkeuksellinen ja väliaikainen ja alijäämäsuhte pysy lähellä viitearvoa. Lisäksi BKT:hen suhteutettu julkisen talouden velka saa olla enintään 60 % tai sen tulee lähestyä tätä viitearvoa riittävän nopeasti.

Kansainvälisen talouden noususuhdanteen taantumisen vuonna 2001 ja taloudellisen kasvun odotettua voimakkaampi laantumisen edelleen vuonna 2002 heikensivät useimpien euromaiden julkisen talouden tasapainoa. Ongelmallisinta tämä oli erityisesti suurimpien jäsenmaiden kannalta, koska niiden julkisen talouden tasapaino heikentyi lähelle vakaus- ja kasvusopimuksen määrittämää viitearvoa eli 3:a prosenttia bruttokansantuotteesta. Yhteisötason sopimusten kansalliselle finanssipolitiikalle asettamat rajoitteet tulivat siten näissä maissa entistä selvemmiksi. Samalla virisi vilkas keskustelu rajoitteiden oi-

keellisuudesta ja tarkoituksenmukaisuudesta. Keskustelu kohdentui vakaus- ja kasvusopimuksen perusteisiin, vaikka kritiikki finanssipolitiikan rajoitteita kohtaan lienee osin myös suunnattu koko EU:n budjettivalvonnan nykyistä järjestelmää koskevaan säännöstyön.

Portugalissa alijäämäsuhte oli 4,1 % jo vuonna 2001, eli se rikkoi näin ollen selvästi 3 prosentin viitearvon. Portugalin julkisen talouden suuri alijäämä oli siinä mielessä yllätyksellinen, että se paljastui vasta elokuussa 2002. Vielä keväällä alijäämän uskottiin jääneen selvästi alle 3 prosentin rajan. Vuodenvaihteessa 2001–2002 jättämässään vakausohjelmassa Saksa, Ranska ja Portugali toistivat aiemmin asettamansa tavoitteet saavuttaa julkisen talouden rahoitustasapaino viimeistään vuonna 2004 ja Italia jo vuonna 2003. Ohjelmien perusteella Euroopan komissio arvioi helmikuussa 2002, että Saksassa ja Portugalissa on merkittävä vaara ajautua liialliseen alijäämään, mistä syystä komissio esitti Ecofin-neuvostolle enakkovaroituksen antamista näille kahdelle maalle. Esitystä käsitellessä neuvoston kokouksessa Saksa ja Portugali vastustivat enakkovaroitusta. Sen sijaan maiden edustajat sitoutuivat estämään liiallisen alijäämän syntyminen ja muutenkin noudattamaan vakaus- ja kasvusopimuksen veloitteita. Tällä perusteella

neuvosto katsoi, että menettelystä voidaan luopua antamatta ennakkovaroitusta kummallekaan maalle.

Vakaus- ja kasvusopimuksen tämän hetken soveltamisongelmat liittyvätkin sen kysymyksen ratkaisemiseen, miten hitaan kasvun oloissa toimitaan, kun suhdanneautomaatiikka näyttää ilman korjaavia toimia joissakin maissa joltavan liian suuriin alijäämiin. Taantuman tai hitaan talouskasvun kauden mahdollisesti pitkittyessä ongelma alkaa koskettaa yhä useampia maita.

Suomen talous

Kansantalouden kehitys

Suomen talous elpyi vuoden 2002 aikana hieman vuoden 2001 kehitykseen verrattuna, ja kokonaistuotanto kasvoi noin 1,6 %, kun edellisvuoden kasvu oli jäänyt vain 0,6 prosenttiin. Teolli-

suustuotanto alkoi kertomusvuonna selvästi kasvaa vuoden ensimmäisen neljänneksen jälkeen. Kasvu oli enemmäkseen kotimaisen kysynnän, lähinnä kulutuksen, varassa. Investoinnit supistuivat prosentin verran vuonna 2002. Yksityinen kulutus jatkoi kasvuaan epävarmuuden lisääntymisestä ja pörssikurssien laskusta huolimatta. Suomen talouskasvu oli siten toisaalta kotitalouksien ostovoiman ja yksityisen kulutuksen kasvun ja toisaalta julkisen kulutuksen varassa. Yksityinen kulutus kasvoi 2,1 %. Julkinen kulutus eli lähinnä kuntien palvelutuotanto kasvoi vuonna 2002 poikkeuksellisen paljon, peräti 4 %. Yli puolet kansantalouden kasvusta johtui siten julkisen kysynnän kasvusta. Kotitalouksien kulutusta ylläpitivät korkojen lasku, uusien asunto- luottojen nostaminen ja suhteellisen hyvänä säilynyt työllisyystilanne. Kotitalouksien säästämistä laski nollan tuntumaan. Viennin ja tuonnin arvot supistuivat, mutta kauppataseen suuri ylijäämä säilyi lähestulkoon ennallaan (taulukko 10).

Taulukko 10. Suomen talouden keskeisiä lukuja

(määrän muutos edellisvuotiseen verrattuna, %)

Vuosi	2000	2001	2002
BKT	5,5	0,6	1,6
Tuonti	16,9	-0,2	1,7
Vienti	19,3	-2,3	5,6
Yksityinen kulutus	3,3	1,7	2,1
Yksityiset investoinnit	5,6	3,9	-2,2
Julkinen kulutus	0,4	1,2	4,0
Julkkiset investoinnit	-5,4	3,2	7,0
Yhdenmukaistettu kuluttajahintaindeksi	3,0	2,7	2,0
Kuluttajahintaindeksi	3,4	2,6	1,6
Työttömyys, % työvoimasta	9,8	9,1	9,1
Julkkisen talouden tasapaino, % BKT:stä	6,9	5,1	4,7
Vaihtotaseen ylijäämä, mrd. euroa	9,8	9,6	10,3

Lähde: Tilastokeskus.

Vastoin useimpia ennusteita työttömyys ei lisääntynyt vuoden 2002 aikana, vaikka työpaikkojen lukumäärä hieman supistuikin. Työllisyys supistui noin 1/2 %, mutta Tilastokeskuksen mitaama työttömyys pysyi ennallaan 9,1 prosentissa ja työministeriön laskema työttömien työnhakijoiden määrän vuosikeskiarvo jopa hieman supistui vuoden aikana. Työttömyyden ja työllis-

yyden muutokset jäivät siten varsin vähäisiksi. Talouskasvun voimakas hidastuminen vuosien 2001–2002 aikana ei heijastunut odotetulla tavalla työttömyyteen. Suhdannetilanteeseen nähden hyvä työllisyyskehitys johti siihen, että Suomen työttömyysasteen ero euroalueen keskiarvoon kaventui aiemmasta runsaasta prosenttiyksiköstä vain noin puoleen prosenttiyksikköön.

Maailmantalouden taantuma heijastui varsinkin vuonna 2001 Suomen talouteen voimakkaammin kuin useimpiin muihin maihin. Tämä näkyi heikkona viennin kehityksenä. Vaikka vienti hieman elpyikin kertomusvuoden aikana, voi kehitystä pitää edelleen heikkona. Suomen viennin rakenne, jossa painottuvat toisaalta informaatiotekniikan tuotteet ja toisaalta perusteollisuuden eli metsä- ja metalliteollisuuden tuotteet, on erityisen altis suhdannevaihteluille. Vientitulot supistuivat vuonna 2002 hieman, mutta tämä ei johtunut viennin määrällisestä supistumisesta vaan vientihintojen laskusta. Vientitulojen vähäisellä supistumisella vuonna 2002 ei kuitenkaan ollut dramaattisia taloudellisia vaikutuksia, koska myös tuonnin arvo supistui. Tämän vuoksi Suomen poikkeuksellisen suuret kauppa- ja vaihtotaseen ylijäämät jopa vahvistuivat. Viennin ja tuonnin arvon lasku johtui Suomen keskeisten vienti- ja tuontitavaroiden maailmanmarkkinahintojen voimakkaasta laskusta. Viennin määrä kehittyi edellisvuotista paremmin, eli se kasvoi 5,6 %. Tuonnin määrä kasvoi 1,7 %.

Talouden lievä taantuma johtui keskeisesti investointien supistumisesta noin prosentin verran vuonna 2002. Investointilaman taustalla vaikuttaa keskeisesti kansainvälisen talouden taantuma, joka heikensi yritysten odotuksia. Investointien supistuminen jäi Suomessa kuitenkin vähäisemmäksi kuin euroalueella. Eniten vähenivät yritysten rakennusinvestoinnit. Kone- ja laiteinvestoinnit sen sijaan kasvoivat noin prosentin. Yksityisten investointien väheneminen korvautui lähes kokonaan julkisten investointien voimakkaalla eli 7 prosentin kasvulla.

Julkinen talous Suomessa

Finanssipolitiikka oli edellisvuotiseen tapaan selvästi elvyttävää vuonna 2002. Julkiset menot kasvoivat edellisvuotista enemmän, ja ansiotulojen verotus keveni hieman. Julkisen talouden tasapaino pysyi kuitenkin lähes muuttumattomana vuodentakaiseen verrattuna.

Suomen finanssipolitiikka oli vuonna 2002 voimakkaasti vastasyklistä eli suhdanteita tasavaa. Julkinen talous tasapainotti kansainvälisen talouden taantumaa vaikutuksia kasvattamalla voimakkaasti julkista kysyntää, sekä julkista kulutusta että julkisia investointeja. Puolet kansantalouden kasvusta johtuikin julkisen kysynnän kasvusta. Toinen puoli johtui taas yksityisen kulutuksen kasvusta, jota julkinen talous tuki puo-

lestaan verohelpotuksilla. Veroaste aleni vajaan prosenttiyksikön eli 46 prosentista 45,2 prosenttiin.

Tämän finanssipoliittisen ekspansion seurauksena julkisen talouden rahoitusylijäämä supistui hieman edellisvuotisesta. Muutos jäi kuitenkin paljon ennustettua vähäisemmäksi: julkisen talouden ylijäämäksi muodostui 4,7 % BKT:stä, kun vuonna 2001 vastaava luku oli ollut 4,9 %. Muutoksen vähäisyys johtui osin siitä, että verotulojen kasvu oli odotettua voimakkaampaa ja korkotason laskun vuoksi valtion korkomenot jäivät ennakoitua pienemmiksi. Heikosta suhdannetilanteesta huolimatta yritysten voitot ja niiden maksamat verot kasvoivat runsaan prosentin.

Kuten muissakin euroalueen maissa myös Suomessa julkisen talouden tasapaino heikentyi vuonna 2002 edellisistä vuosista. Muutos oli suuri verrattuna vuoden 2000 tilanteeseen mutta pieni suhteessa vuoden 2001 tilanteeseen. Heikkeneminen jälkekin Suomen julkinen talous säilyi voimakkaasti ylijäämäisenä. Tässä suhteessa Suomi poikkesi selvästi muista euroalueen maista. Ylijäämä oli suurelta osin rahastoivan eläkejärjestelmän ansiota; tämä järjestelmä on jatkuvasti voimakkaasti rahoitusylijäämäinen. Sosiaaliturvarahastojen suuren rahoitusylijäämän lisäksi kuntatalous pysyi lähes tasapainossa ja valtiontalous selvästi ylijäämäisenä. Vastoin synkkiä ennusteita valtiontalouden ylijäämä ei supistunut vuonna 2002 juuri lainkaan, vaan oli talouden taantumasta ja menojen kasvusta huolimatta edelleen 2,4 miljardia euroa eli noin 1,7 % BKT:stä. Ylijäämäisyys merkitsi sitä, että valtion velka samoin kuin koko julkisen sektorin bruttovelkaa mittaava ns. EMU-velka supistuivat edelleen vuonna 2002.

Vakaus- ja kasvusopimuksen suhteen Suomi oli erittäin vahvassa asemassa. Suomen julkisen talouden ylijäämä oli suurin koko euroalueella. Suomessa julkinen talous onkin kehittynyt vakaus- ja kasvusopimuksen voimassaolon aikana myönteisemmin kuin useimmissa muissa euroalueen maissa. Yhteisöveron tuoton voimakas kasvu erityisesti vuosina 1999–2000 mahdollisti velkaantumisen vähentämisen ja valtion budjettitalouden ylijäämäisyyden. Suomen koko julkisen talouden asemaa muihin maihin verrattuna parantaa se, että suurelta osin yksityisen sektorin hoitaman mutta lakisäätöisen työeläkejärjestelmämme ylijäämä luetaan mukaan julkiseen talouteen. Suomen kansantalouden suhdanneherkkyys ja tuleva eläkeläisten määrän kasvu vaativat vahvaa julkisen sektorin rahoitusase-

maa myös vastaisuudessa. Tästä syystä Suomen – kuten eräiden muidenkin maiden – vakausohjelmassa on esitetty vakaus- ja kasvusopimuksen vaatimuksia kunnianhimoisempi keskipitkän aikavälin tavoite julkisen talouden tasapainolle. Julkisen talouden vahvan ylijäämän vuoksi vakaus- ja kasvusopimus ei muodostanut estettä vuosien 2001–2002 suhdanteita tasaavalle vastasykliselle finanssipolitiikalle.

Hintavakaus Suomessa ja EKP:n rahapolitiikka

Inflaatio hidastui Suomessa vuoden 2002 aikana selvästi. Hidastuminen oli voimakkaampaa kuin useimmissa muissa euroalueen maissa. Kuluttajahintojen nousu jäi 1,7 prosenttiin vuonna 2002, ja Suomi alitti euroalueen ja EU-maiden keskiarvot. Hintakehityksen suhteen Suomi lähestyi Saksaa ja muita hitaan inflaation EU-maita. Inflaation hidastuminen ja hyvän hintavakauden saavuttaminen kertoivat osaltaan siitä, että Suomen taloutta ei uhannut minkäänlainen ylikuumeneminen alhaisesta korkotasosta ja keveästä finanssipolitiikasta huolimatta. Aiempien vuosien voimakas asuntojen hintojen nousu loppui myös vuoden 2002 aikana asuntoluottokannan kasvusta huolimatta. Asuntojen hinnat pysyivät lähes muuttumattomina edellisvuotisella tasolla.

Suhteellisen suotuisan reaalitalouden kehityksen ja hyvän hintavakauden perusteella voi arvioida, että Suomi kuului niihin harvoihin maihin, joille EKP:n rahapolitiikka sopi hyvin. Suomi ei joutunut Saksan tapaan syvään taantumaa eikä toisaalta myöskään kuulunut nopean inflaation maiden joukkoon. EKP:n rahapolitiikka oli toki Suomen entiseen rahapoliittiseen historiaan verrattuna huomattavan keveää. EKP:n rahapolitiikan voi katsoa Suomessa tukeeneen sopivalla tavalla kotimaista kysyntää. Alhaiset korot eivät myöskään johtaneet hallitsemattomaan luotonantoon eivätkä talouden ylikuumenemiseen. Edullinen korkotaso tosin kannusti kotitalouksia kasvattamaan lainanottoaan. Lainanoton kasvu painoi kotitalouksien säästämisasteen nollan tuntumaan eli samalla tasolle kuin 1980-luvun lopulla. Velkaantumisen kasvusta huolimatta suomalaisten kotitalouksien velkojen suhde tuloihin säilyi edelleen muiden maiden tilanteeseen verrattuna varsin kohtuullisena. Alhaisen säästämisasteen vuoksi ei kuitenkaan ole syytä enää toivoa, että kotitaloudet jatkossa pitäisivät yllä kulutuksen kasvua lisävelkaantumisen turvin.

Rahoitusmarkkinat

Vuonna 2002 kansainväliset rahoitusmarkkinat toimivat haastavassa ympäristössä. Keskeisten talousalueiden samanaikainen heikko talouskehitys, osakkeiden hintojen voimakas ja pitkään kestänyt lasku sekä useat yksittäiset ongelmat koettelivat kansainvälisen rahoitusjärjestelmän toimivuutta. Rahoitusalan yritysten toimintaympäristö heikkeni tuntuvasti, mutta kansainvälinen rahoitusjärjestelmä toimi edelleen pääosin hyvin.

Suomen rahoitusmarkkinoilla suurimpien riskien katsottiin liittyvän globaaliin talouskehitykseen ja kansainvälisiltä rahoitusmarkkinoilta mahdollisesti välittyviin häiriöihin. Huomiota kiinnitettiin kuitenkin luotonannon korkomarginaalin supistumiseen ja kotitalouksien asuntoluottojen vahvana jatkuvaan kysyntään. Alenevat markkinakorot ja pankkien kova kilpailu markkinaosuuksista laskivat antolainauskorkoja, mikä johti myös keskimääräisen korkomarginaalin ja pankkien korkokatteen supistumiseen. Tämän seurauksena suomalaisten pankkien kannattavuus heikkeni vuonna 2002. Tilanetta helpotti kuitenkin se, että luottotappioita ei ollut juuri lainkaan.

Pörssikurssit laskivat edelleen voimakkaasti. Helsingin Pörssissä noteerattujen yritysten markkina-arvo alentui vuoden 2000 huippuvuonon verrattuna enemmän kuin euroalueella keskimäärin, koska tietotekniikka-alan osakkeiden painoarvo oli Suomessa suurempi kuin muissa maissa. Pörssikurssien voimakaskaan lasku ei kuitenkaan aiheuttanut Suomen taloudelle kovin suuria ongelmia. Tämä johtui lähinnä siitä, että vain pieni osa suomalaisista pörssiosakkeista on suomalaisten kotitalouksien hallussa. Tämän vuoksi pörssikurssien laskulla ei ollut merkittävää vaikutusta kotitalouksien varallisuuteen. Sen sijaan vakuutusyhtiöiden kannattavuutta pörssikurssien lasku heikensi, joskaan se ei edelleenkään uhannut niiden vakavaraisuutta. Pörssikurssien lasku näkyi myös sijoitusrahastojen tuotoissa, jotka olivat pääsääntöisesti negatiivisia kertomusvuoden aikana.

Kertomusvuoden aikana pankkivaltuustolle selostettiin Suomen Pankin rahoitusmarkkinoiden vakausanalyysin ja yleisvalvonnan tuloksia. Pankkivaltuusto pohti kokouksissaan rahoitusmarkkinoiden riskejä ja valvonnan kehitystä. Esillä olivat erityisesti EU:n rahoitusmarkkinoiden sääntely- ja valvontakehikko ja valvonnan ja sääntelyn tehostamispyrkimykset EU-alueella. Luottolaitosten vakavaraisuussääntelyn uudis-

tamisen lisäksi tätä toimintaa ollaan ns. Lamfalussy-prosessin avulla laajentamassa arvopaperimarkkinoilta pankki- ja vakuutussektorille. Pitkällä aikavälillä tavoitteena on yhteiseuroopalaiseen sääntelyyn ja valvontaan siirtyminen. Valvonnan rakenteen kehittäminen laajuudeltaan ja syvyydeltään eritasoisten direktiivien avulla on haasteellinen tehtävä Euroopan valtioiden markkinoiden erilaisuuden vuoksi. Kehitys tulee asettamaan myös Suomessa lainsäädännöllisiä muutostarpeita.

Kertomusvuoden aikana pankkivaltuustossa olivat esillä lakiehdotukset rahoitusvalvonnan tehostamisesta ja Rahoitustarkastuksen toimivaltuuksien laajentamisesta sekä valvottavien toimilupien siirtämisestä Rahoitustarkastuksen tehtäväksi. Esitystä koskevassa lausunnossaan pankkivaltuusto piti esitystä onnistuneena eräin varauksin. Se myös puolsi Rahoitustarkastuksen aseman säilyttämistä nykyisellään Suomen Pankin yhteydessä sekä pankkivaltuuston tehtävien selkiyttämistä mm. Rahoitustarkastuksen johtokunnan ja pankkivaltuuston kertomuskäytännön kehittämisellä.

Suomalaisten maksujärjestelmien infrastruktuurin toiminnassa ei esiintynyt vakavia ongelmia vuonna 2002. Maksujärjestelmissä merkittävin ongelma EU-alueella oli edelleen maiden välisten pienten maksujen järjestelmien, erityisesti tilisiirtojärjestelmien, tehottomuus. Kansalliset pienten maksujen järjestelmät ovat monimutkaisia ja poikkeavat eri maissa käytännöllään, tekniikaltaan ja pankkijärjestelmiltään. Suurien maksujen välitysjärjestelmät (BoF-RTGS ja TARGET) toimivat integroidusti. Niiden piirissä liikutettiin enenevästi sekä suuria maksutapahtumien määriä että myös arvoltaan suuria summia. Pankkivaltuustossa keskusteltiin kertomusvuonna järjestelmien eroista, kilpailullisista piirteistä ja kehitysnäkymistä sekä Euroo-

pan komission hiljattain antamasta direktiivistä, joka liittyy maksujen hinnoittelueroihin ja edellyttää, että pankkien järjestelmissä maksuista perittävät hinnat ovat yhtä suuria riippumatta siitä, välitetäänkö maksu jonkin valtion sisällä tai valtioiden välillä.

Rahahuolto

Suomen Pankin viranomaistehtävänä on huolehtia maksuvälinehuollon toimivuudesta eli seteleiden ja kolikoiden liikkeeseenlaskusta. Pankkivaltuustolle raportoituihin rahahuollon turvallisuuteen ja tehokkuuteen vaikuttavista tekijöistä kertomusvuoden alussa käteisen euron käyttöönoton yhteydessä. Käyttöönotto sujui kaikissa euromaissa hyvin ja myös Suomessa nopeasti ja lähes ongelmitta. Markat palautuivat pankkeihin ennakoidusti ja ripeästi. Eurosetelien kysyntä oli heti käyttöönoton alkaessa voimakasta ja tasaantui nopeasti. Rahalajien kysyntä muuttui markka-aikaan verrattuna tasaisemmaksi. Väärennösten määrä oli euron käyttöönoton yhteydessä pieni. Käyttöönoton vaikutukset inflaatioon jäivät myös hyvin vähäisiksi. Pankkivaltuustossa olivat esillä euron käyttöönoton vaikutukset rahoitustulon kehittymiseen tulevaisuudessa Euroopan keskuspankkijärjestelmän (EKPJ) piirissä.

Rahahuollon toimivuus oli lisäksi kertomusvuonna esillä toimialueen rakenteellisten muutosten johdosta. Rahahuollossa Suomen Pankin ainoana vastapuolena toimii pankkien omistama Automatia Pankkiautomaatit -yhtiö. Eurojen käyttöönoton yhteydessä toteutetun määräaikaisen henkilöstölisäyksen jälkeen kehitys on johtanut Suomen Pankin rahahuoltotehtävien ja -henkilöstön vähenemiseen.

SUOMEN PANKIN TILINPÄÄTÖS

Tase, milj. euroa

	31.12.2002	31.12.2001
V a s t a a v a a		
<i>Kulta ja kultasaamiset (1) .....</i>	515	497
<i>Vahuuttamääräiset saamiset</i>		
<i>euroalueen ulkopuolelta (2) .....</i>	8 694	8 871
Saamiset Kansainväliseltä valuuttarahastolta	816	899
Pankkitalletukset, arvopaperisijoitukset ja muut valuuttamääräiset saamiset	7 878	7 972
<i>Vahuuttamääräiset saamiset euroalueelta (3) .....</i>	721	794
<i>Euromääräiset saamiset</i>		
<i>euroalueen ulkopuolelta (4) .....</i>	0	0
Pankkitalletukset, arvopaperisijoitukset ja lainat ...	0	0
<i>Rahapoliittisiin operaatioihin liittyvät</i>		
<i>euromääräiset saamiset</i>		
<i>euroalueen luottolaitoksilta (5) .....</i>	2 970	1 294
Perusrahoitusoperaatiot	2 970	988
Pitempiaikaiset rahoitusoperaatiot	–	306
<i>Muut euromääräiset saamiset</i>		
<i>euroalueen luottolaitoksilta (6) .....</i>	1	2
<i>Eurojärjestelmän sisäiset saamiset (7) .....</i>	3 605	769
Osuus EKP:n pääomasta	70	70
Valuuttavarantojen siirtoon perustuva saaminen ...	699	699
Euroseteleiden kohdistamiseen eurojärjestelmän sisällä liittyvä nettosaaminen	2 836	0
<i>Muut saamiset (8) .....</i>	808	1 093
Euroalueen metalliraha	66	63
Aineellinen ja aineeton käyttöomaisuus	212	257
Muu vaihto-omaisuus	23	106
Muut	507	666
<hr/>		
Yhteensä	17 315	13 319

Pyörityksien vuoksi yhteenlaskut eivät välttämättä täsmää.

Vastattavaa	31.12.2002	31.12.2001
<i>Liikkeessä olevat setelit (1) .....</i>	5 853	2 374
<i>Rahapolitiisiin operaatioihin liittyvät euromääräiset velat</i>		
<i>euroalueen luottolaitoksille (2) .....</i>	3 759	3 840
RTGS-tilit (ml. vähimmäisvarantotalletukset)	3 759	3 840
<i>Muut euromääräiset velat euroalueen luottolaitoksille (3) .....</i>	–	271
<i>Euromääräiset velat muille euroalueella oleville (4) .....</i>	5	1
<i>Euromääräiset velat euroalueen ulkopuolelle (5) .....</i>	1	2
<i>Vahuuttamääräiset velat euroalueen ulkopuolelle (6) .....</i>	0	108
Talletukset ja muut velat	0	108
<i>Myönnettyjen erityisten nosto-oikeuksien vastaerä (7) .....</i>	185	203
<i>Eurojärjestelmän sisäiset velat (8) .....</i>	2 159	891
<i>Muut velat (9) .....</i>	77	32
<i>Arvonmuutostili (10) .....</i>	689	1 053
<i>Varaukset (11) .....</i>	3 120	3 140
<i>Oma pääoma (12) .....</i>	1 304	1 149
Kantarahasto	841	841
Vararahasto	463	309
<i>Tilikauden voitto (13) .....</i>	163	254
Yhteensä	17 315	13 319

Tuloslaskelma, milj. euroa

	1.1.–31.12.2002	1.1.–31.12.2001
<i>KORKOTUOTOT (1)</i>	442	509
<i>KORKOKULUT (2)</i>	-209	-187
<i>KORKOKATE (3)</i>	233	322
<i>VALUUTTAKURSSIMUUTOKSISTA REALISOITUNEET VOITOT/TAPPIOT (4)</i>	-215	105
<i>ARVOPAPEREIDEN REALISOITUNEET HINTAEROT (5)</i>	94	97
<i>VALUUTTAKURSSI- JA HINTAEROVARAUKSEN MUUTOS (6)</i>	121	-202
<i>RAHOITUSKATE</i>	233	322
<i>RAHOITUSTULON NETTO-OSUUS (7)</i>	14	0
<i>OSUUS EKP:N VOITOSTA (8)</i>	25	28
<i>MUUT KESKUSPANKKITOIMINNAN TUOTOT (9)</i>	15	3
<i>KESKUSPANKKIERIEN KATE</i>	287	353
<i>MUUT TUOTOT (10)</i>	41	29
<i>TOIMINTAKULUT</i>		
Henkilöstökulut (11)	-53	-63
Hallinnolliset kulut (12)	-20	-19
Poistot käyttöomaisuudesta (13)	-3	-1
Setelien hankintakulut (14)	-2	-26
Muut kulut (15)	-10	-11
<i>VARAUSTEN MUUTOS (16)</i>	-77	-9
<i>TILIKAUDEN TULOS (17)</i>	163	254

Tilinpäätöksen liitteet

	31.12.2002		31.12.2001	
<i>Valuuttamääräiset futuurisopimukset, milj. euroa</i>				
Ostosopimukset ¹	–		24,8	
Myyntisopimukset ¹	–		218,5	
<i>Osakkeet ja osuudet, nimellisarvo, milj. euroa (sulkeissa Suomen Pankin omistusosuus)</i>				
Setec	2,7	(40 %)	2,7	(40 %)
Rahakontti ²	0	(52 %)	0	(52 %)
HEX, Helsingin Arvopaperi- ja johdannaispörssi, selvitysyhtiö	1,9	(7 %)	1,9	(7 %)
Bank for International Settlements	11,5	(1,67 %)	11,5	(1,67 %)
Asunto-osakkeet	6,3		6,3	
Kiinteistöosakkeet	–		–	
Muut osakkeet ja osuudet	0,1		0,1	
Yhteensä	22,5		22,5	
<i>Laskennallinen osuus arvopaperikeskuksen rahastosta, milj. euroa .....</i>				
	0,2		0,2	
<i>Eläkesitoumuksista johtuva vastuu, milj. euroa</i>				
Suomen Pankin eläkevastuu	412,6		396,1	
– tästä varauksilla katettu	351,7		315,8	
<i>Suomen Pankin huoltokonttori, milj. euroa</i>				
– talletukset	20,4		18,6	
– luotot	7,8		7,7	

¹ Kyseisen valuutan vuoden viimeisen pankkipäivän keskkurssiin.

² 31.12.2002 jäljellä oleva jako-osuus 35 495 euroa.

Suomen Pankin kiinteistöt

Kiinteistö	Osoite	Valmistumisvuosi	Tilavuus noin m ³
Helsinki	Rauhankatu 16	1883/1961	49 500
	Unioninkatu 33 / Rauhankatu 19	1848/1954	50 500
	Snellmaninkatu 6 ¹	1857/1892/2001	26 930
	Snellmaninkatu 2 ¹	1901	3 200
	Ramsinniementie 34	1920/1983/1998	4 600
Kuopio	Puutarhakatu 4	1993	11 900
Oulu	Kajaaninkatu 8	1973	17 700
Tampere	Hämeenkatu 13 ¹	1942	36 000
Turku	Linnankatu 20	1914	10 500
Vantaa	Suometsäntie 1	1979	311 500
Inari	Saariselkä	1968/1976/1998	6 100

---

¹ Siirretty vuoden 2002 alussa Suomen Pankin eläkerahaston omaisuudeksi.

Pankkivaltuusto on päättänyt, että voitosta, 163 018 286,83 euroa, käytetään 81 509 143,41 euroa vararahaston kartuttamiseen ja 81 509 143,42 euroa siirretään käytettäväksi valtion tarpeisiin.

Tilinpäätöksen kommentit

Kirjanpito- ja tilinpäätöskäytäntö

Suomen Pankki noudattaa EKP:n neuvoston hyväksymiä kirjanpitoperiaatteita ja -tekniikoita, ja vuosien 1999–2002 tilinpäätökset laadittiin näiden yhdenmukaistettujen periaatteiden mukaisesti.

Pankkivaltuusto vahvistaa Suomen Pankista annetun lain 11 pykälän nojalla pankin tilinpäätöksen perusteet johtokunnan esityksen mukaisesti.

Vuonna 2001 tehtiin päätökset Suomen Pankin eläkevastuun hoitamisesta pankin taseessa olevan eläkerahaston avulla. Vuoden 2002 alusta voimaan tulleen järjestelyn tarkoituksena on huolehtia Suomen Pankin henkilöstön eläketurvan kattamiseen liittyvien varojen tuottavasta sijoittamisesta. Suomen Pankin eläkerahastosta laaditaan erillinen vuosikertomus.

Tuloslaskelmakaavaa muutettiin vuonna 2002. Erien ”Valuuttakurssimuutoksista realisoituneet voitot/tappiot” ja ”Arvopapereiden realisoituneet hintaerot” jälkeen on esitetty näitä tuloslaskelmaeriä koskeva valuuttakurssi- ja hintaerovarauksen muutos. Tilinpäätöspolitiikan mukaan varausta kasvatetaan/puretaan edellä mainittujen erien nettomäärällä. Näin ollen valuuttakurssimuutoksilla ja hintaeroilla ei ole tulosvaikutusta vuosien 2001 ja 2002 tilinpäätöksissä. Valittu tuloslaskelmakaava noudattaa EKP:n suosittamaa kaavaa. Samassa yhteydessä muutettiin tuloslaskelman erän ”Muut keskuspankkitoiminnan tuotot” sisältöä ja lisättiin erät ”Osuus EKP:n voitosta” ja ”Muut tuotot” informatiivisuuden parantamiseksi. Vuoden 2001 tuloslaskelma on muutettu vastaamaan vuoden 2002 esitystapaa.

Kulta ja valuuttamääräiset erät

Ulkomaan rahan määräiset erät ja kulta on tilinpäätöksessä muunnettu euroiksi käyttäen markkinakursseja. Ulkomaan rahan määräisten erien arvostus on tehty valuuttakohtaisesti. Arvopapereiden arvostus on tehty arvopaperilajeittain.

Valuuttakurssseista johtuva arvostusero käsitellään erillään arvopapereiden hintojen muutoksesta johtuvasta erosta. Kullan hinnanmuutos- ja kurssimuutoserot käsitellään yhtenä eränä. Kulta on arvostettu 31.12.2002 markkinahintaan.

Arvopapereiden takaisinmyynti- ja takaisinostositoumukset

Arvopapereiden takaisinmyyntisitoumukset eli käänteiset reposopimukset on kirjattu taseeseen vakuudellisina talletuksina vastaavaa-puolelle. Arvopapereiden takaisinostositoumukset eli reposopimukset on kirjattu taseeseen vakuudellisina luottoina vastattavaa-puolelle. Reposopimuksilla myydyt arvopaperit pysyvät Suomen Pankin taseessa.

EU-maiden kansallisten keskuspankkien väliset saamiset ja velat

EU-maiden kansallisten keskuspankkien väliset saamiset ja velat on nettoutettu siten, että jokaisella pankilla on saatava EKP:ltä tai velka EKP:lle.

Käyttöomaisuus

Tilikauden 1999 alusta lukien käyttöomaisuus on arvostettu hankintahintaan poistoilla vähennettynä. Poistot on laskettu tasapoistomenetelmällä. Tasapoistot tehdään käyttöomaisuuden odotettuna taloudellisena käyttöaikana siten, että ne aloitetaan toisen hankintaa seuraavan kalenterikuukauden alusta.

Vuoden 1999 taseessa markkinahintaan aktivoitujen rakennusten ja maa-alueiden vastaerä on arvonmuutostili. Näiden rakennusten poistot on kirjattu arvonmuutostiliä purkamalla siten, ettei poistoilla ole tulosvaikutusta.

Taloudelliset käyttöajat ovat seuraavat:

- ATK-laitteet ja -ohjelmistot, autot: 4 vuotta
- koneet, kalustot: 10 vuotta
- rakennukset: 25 vuotta.

Käyttöomaisuus, jonka arvo on alle 10 000 euroa, poistetaan hankintavuonna.

Eurosetelit ja rahoitustulo

EKP ja euroalueen 12 kansallista keskuspankkia, jotka yhdessä muodostavat eurojärjestelmän, ovat laskeneet liikkeeseen euroseteleitä 1.1.2002 alkaen.¹ Liikkeessä olevien eurosetelien kokonaisarvo kohdistetaan keskuspankeille kunkin kuukauden viimeisenä pankkipäivänä

¹ Euroopan keskuspankin päätös, tehty 6. päivänä joulukuuta 2001, eurosetelien liikkeeseenlaskusta (EKP/2001/15), EYVL L 337, 20.12.2001, s. 52–54.

setelien jakoperusteen mukaisesti.² EKP:lle on merkitty 8 prosentin osuus liikkeessä olevien eurosetelien kokonaisarvosta ja loput 92 % on merkitty kansallisille keskuspankeille ns. pääoma-avainten mukaisesti. Osuus ilmoitetaan taseen vastattavaa-puolella erässä ”Liikkeessä olevat setelit”. Kullekin kansalliselle keskuspankille setelien pääoma-avainten mukaisesti kohdistetun eurosetelien osuuden arvon ja kyseisen keskuspankin tosiasiallisesti liikkeeseen laskemien eurosetelien arvon erotuksesta aiheutuu myös eurojärjestelmän sisäisiä saamisia tai velkoja, joille maksetaan korkoa. Nämä korolliset³ saamiset tai velat ilmoitetaan alaerässä ”Eurojärjestelmän sisäiset saamiset/velat: Eurosetelien kohdistamiseen eurojärjestelmän sisällä liittyvä nettosaaminen/-velka”. Suomen Pankin taseessa erä on vastaavaa-puolella.

Vuodesta 2002 vuoteen 2007 euroseteleistä aiheutuvat eurojärjestelmän sisäiset saamiset ja velat porrastetaan, jotta vältettäisiin merkittävät muutokset kansallisten keskuspankkien suhteellisessa tulonjaossa aiempaan verrattuna.

Porrastukset tehdään ottamalla huomioon se ero, mikä on kunkin kansallisen keskuspankin liikkeeseen laskemien, heinäkuun 1999 ja kesäkuun 2001 välisenä aikana keskimäärin liikkeessä olleiden setelien arvon ja niiden setelien arvon välillä, joka pankeille olisi tuona aikana keskimäärin kohdistettu EKP:n pääoma-avainten mukaisesti. Vuosi vuodelta näitä porrastuksia pienennetään vuoden 2007 loppuun asti. Tämän jälkeen seteleistä saatava rahoitustulo jaetaan kansallisten keskuspankkien kesken yksinomaan suhteessa niiden EKP:n pääomasta maksamiin osuuksiin. Näistä eristä kertyvät korkotuotot ja -kulut selvitetään EKP:n tilien kautta, ja ne ovat osa korkokatetta.

EKP:n neuvosto on päättänyt, että rahoitustulo, joka EKP:lle kertyy sen 8 prosentin osuudesta liikkeessä olevien eurosetelien kokonaisarvosta, jaetaan erikseen kansallisille keskuspankeille ennakkovoitonjakona⁴. Tämä rahoitustulo jaetaan kokonaisuudessaan tällä tavoin, ellei

EKP:n tilikauden voitto ole pienempi kuin sille liikkeessä olevista euroseteleistä kertynyt tulo. EKP:n neuvoston päätöksellä rahoitustulosta voidaan vähentää se määrä kuluja, joka EKP:lle on syntynyt euroseteleiden liikkeeseen laskemisesta ja hallinnoinnista. Vuoden 2002 rahoitustulo jaettiin ennakkoon vuoden 2003 toisena työpäivänä.⁵ Vuodesta 2003 lähtien ennakkovoittoa jaetaan jokaisen vuosineljänneksen lopussa.

Taseen ulkopuoliset erät

Valuuttatermiinit otetaan huomioon laskettaessa valuuttaposition nettokeskihintaa. Taseen ulkopuolisista eristä aiheutuvat voitot ja tappiot käsitellään samalla tavalla kuin taseessa olevista eristä aiheutuneet voitot ja tappiot.

Tuloslaskelmaan kirjaamisen periaatteet

Tuotot ja kulut kirjataan suoriteperiaatteella.

Realisoituneet tuotot ja kulut kirjataan tuloslaskelmaan. Realisoituneiden valuuttakurssivoittojen ja -tappioiden laskemisessa on käytetty päivittäisen nettokeskihinnan menetelmää. Arvopapereiden hintaeroista johtuvien voittojen ja tappioiden laskemisessa on käytetty arvopapereiden keskihinnan menetelmää.

Realisoitumattomat voitot kirjataan taseen arvonmuutostilille.

Realisoitumattomat tappiot kirjataan tuloslaskelmaan, jos ne ovat suuremmat kuin aikaisemmin taseen arvonmuutostilille kirjatut vastaavat realisoitumattomat arvostusvoitot. Tuloslaskelmaan kirjattuja realisoitumattomia tappioita ei peruuteta seuraavina tilikausina. Jos arvopaperilajista tai valuutasta kirjataan tilinpäätökseen realisoitumattomia tappioita, tämän arvopaperilajin nettokeskihintaa tai valuutan nettokeskikurssia muutetaan vastaavasti ennen seuraavan tilikauden alkua.

Realisoitumattomat tappiot ja voitot (netto) kirjataan arvopaperilajeittain, valuutoittain ja kullon osalta erikseen.

Arvopapereiden hankintahinnan ja nimellisarvon erotus kirjataan tulosvaikutteisesti juoksuajan kuluessa.

Suomen Pankin tuloslaskelma sisältää Suomen Pankin eläkerahaston ja Rahoitustarkastuksen tuotot ja kulut.

² Setelien jakoperuste on johdettu prosenttiosuuksista, jotka saadaan, kun eurosetelien liikkeeseenlaskujen kokonaismäärästä vähennetään EKP:n prosenttiosuus ja jäljelle jäävään kansallisten keskuspankkien osuuteen sovelletaan EKP:n pääoma-avainta.

³ Euroopan keskuspankin päätös (EKP/2001/16) rahoitukseen osallistuvien jäsenvaltioiden kansallisten keskuspankkien rahoitustulon jakamisesta tilikaudesta 2002 alkaen.

⁴ EKP:n päätös (EKP/2002/9).

⁵ Tämä ilmoitetaan tuloslaskelman erässä ”Muut keskuspankkitoiminnan tuotot”.

Taseen kommentit

Vastaavaa

1. Kultra ja kultasaamiset

Suomen Pankilla on 1 577 069 troyunssia kultaa, joka on tilinpäätöksessä arvostettu markkina-hintaan. Muiden eurojärjestelmän kansallisten keskuspankkien tavoin Suomen Pankki siirsi tilikauden 1999 alkaessa noin 20 % kullastaan EKP:lle.

2. Valuuttamääräiset saamiset euroalueen ulkopuolelta

Tase-erässä ovat erityiset nosto-oikeudet Kansainväliseltä valuuttarahastolta ja Suomen jäsenosuus valuuttarahastossa, pankkitalletukset, arvopaperisijoitukset ja muut valuuttamääräiset erät. Suomen Pankki siirsi EKP:lle tilikauden 1999 alkaessa osan dollari- ja jenimääräisistä saamisistaan, ja nämä yhdessä edellä mainitun kultaerän kanssa muodostavat Suomen Pankin osuuden EKP:n varannosta.

3. Valuuttamääräiset saamiset euroalueelta

Tase-erässä on pankkitalletuksia ja arvopaperisijoituksia.

4. Euromääräiset saamiset euroalueen ulkopuolelta

Tase-erä sisältää pääasiassa eurojärjestelmään kuulumattomien EU-maiden keskuspankkien saldoja.

5. Rahapoliittisiin operaatioihin liittyvät euromääräiset saamiset euroalueen luottolaitoksilta

Tase-erässä ovat rahapolitiikassa käytettävien instrumenttien tilinpäätöshetken saldot.

6. Muut euromääräiset saamiset euroalueen luottolaitoksilta

Tase-erässä ovat tilit euroalueen luottolaitoksissa.

7. Eurojärjestelmän sisäiset saamiset

Tase-erässä ovat Suomen Pankin osuus EKP:n pääomasta, valuuttavarantojen ja kullan siirtoon

perustuva saaminen EKP:ltä, euroseteleiden arvon kohdistamiseen eurojärjestelmän sisällä liit-tyvä nettosaaminen sekä muut saamiset EU-maiden keskuspankeilta nettomääräisinä.

8. Muut saamiset

Tase-erässä ovat euroalueen kolikot, sijoitusomaisuutena olevat arvopaperit ja käyttöomaisuus (rakennukset, koneet ja kalusto). Tase-erään sisältyvät myös vuonna 2002 eläkerahaston omaisuus- ja sijoituserät, taseen ulkopuolisten erien arvostuksesta johtuvat erät sekä siirto-saamiset ja muut saamiset.

Vastattavaa

1. Liikkeessä olevat setelit

Tase-erä käsittää Suomen Pankin osuuden liikkeessä olevien eurosetelien kokonaismäärästä ja 31.12.2002 liikkeessä olleet markkamääräiset setelit.

2. Rahapoliittisiin operaatioihin liittyvät euromääräiset velat euroalueen luottolaitoksille

Pankit, joilla on RTGS-tili Suomen Pankissa, täyttävät varantovelvoitteensa siten, että niiden RTGS-tilin päivittäisten saldojen keskiarvo seurantajakson aikana on vähintään varantovelvoitteen suuruinen.

3. Muut euromääräiset velat euroalueen luottolaitoksille

Tase-erässä ovat vuonna 2001 Suomen Pankin luottolaitoksilta vastaanottamat eurojen käyttöönnottoon liittyvät rahavakuudet.

4. Euromääräiset velat muille euroalueella oleville

Tase-erässä ovat euromääräiset velat muille kuin vähimmäisvarantovelvoitteen alaisille luottolaitoksille.

5. Euromääräiset velat euroalueen ulkopuolelle

Tase-erässä ovat kansainvälisten järjestöjen ja ulkomaisten pankkien ns. lorotilien saldot.

6. Valuuttamääräiset velat euroalueen ulkopuolelle

Valuuttavarannon hallinnoimiseksi tehdyt reposopimukset on kirjattu tähän tase-erään.

7. Myönnettyjen erityisten nosto-oikeuksien vastaerä

Tämä alkuaan SDR-määräinen tase-erä liittyy Kansainväliseen valuuttarahastoon.

8. Eurojärjestelmän sisäiset velat

Kansallisten keskuspankkien keskinäiset saamiset ja velat on nettoutettu, ja Suomen Pankilla on yksi saldo EKP:tä vastaan.

9. Muut velat

Tase-erässä ovat siirtovelat ja muut velat.

10. Arvonmuutostili

Tase-erässä ovat maa-alueiden ja rakennusten arvonorotukset sekä kirjanpitokäytännön muutoksesta johtuvat muut arvostuserot.

Lisäksi tase-erä sisältää valuuttamääräisten erien ja arvopapereiden markkinahinta-arvostuksesta syntyneet realisoitumattomat arvostusvoitot.

Vuonna 2002 tästä tase-erästä siirrettiin pois Suomen Pankin eläkerahaston kiinteistöjen arvonorotus (ks. Varaukset).

11. Varaukset

Tase-erässä ovat kaikki varaukset.

Suomen Pankista annetun lain 20 pykälän mukaan tilinpäätöksessä voidaan lisäksi tehdä varauksia, jos se pankin rahastojen reaaliarvon turvaamiseksi taikka valuuttakurssien tai arvopapereiden markkinahintojen muutoksista aiheutuvien tuloksen vaihteluiden tasaamiseksi on tarpeen. Tämän pykälän tarkoittamia varauksia purettiin 121 milj. euroa, mikä oli valuuttakurssitappioiden ja hintaerojen nettomäärä. Suomen Pankista annetun lain 20 pykälän mukaista muuta kuin eläkevarausta kartutettiin 65 milj. euroa pankin rahastojen reaaliarvon turvaamiseksi; 31.12.2002 näitä varauksia oli 2 768 milj. euroa.

Vuonna 2002 arvonneuostostililtä on siirretty Suomen Pankin eläkerahaston kiinteistöjä vastaava arvonorotus tähän tase-erään. Suomen Pankin eläkevastuun kokonaismäärä on 413 milj. euroa, ja tästä on katettu 85 % eli 352 milj. euroa.

12. Oma pääoma

Tase-erässä ovat kantarahasto ja vararahasto.

13. Tilikauden voitto

Tilikauden 2002 voitto oli 163 milj. euroa.

Tuloslaskelman kommentit

1. Korkotuotot

Korkotuotoista enin osa on valuuttavarannon korkotuottoja sekä korkotuottoja eurojärjestelmän sisäisistä saamisista.

2. Korkokulut

Korkokuluista 68 milj. euroa on vähimmäisvarantotalletuksille maksettuja korkoja. Korkokuluja syntyi myös eurojärjestelmän sisäisistä veloista ja eurojärjestelmään kuulumattomien EU-keskuspankkien TARGET-saldoille maksettavista koroista, 102 milj. euroa. EKP:n seteliosuudesta, pääoma-avainten soveltamisesta ja porrastuksesta aiheutuvasta saamisesta ja velasta syntyvä korkokulu, 31 milj. euroa, on esitetty nettomääräisenä.

3. Korkokate

Korkokate oli 233 milj. euroa.

4. Valuuttakurssimuutoksista realisoituneet voitot/tappiot

Valuuttamääräisiä saamisia ja velkoja tarkastellaan valuuttakohtaisesti jokaisena kirjanpitopäivänä. Valuuttamääräisiä eräiä myytäessä realisoituu voittoa tai tappiota. Vuonna 2002 valuuttakurssien muutoksista realisoituneet tappiot olivat 215 milj. euroa.

5. Arvopapereiden realisoituneet hintaerot

Jokaista arvopaperilajia tarkastellaan kirjanpidossa erikseen. Kun arvopaperi myydään, siitä realisoituu voittoa tai tappiota. Vuonna 2002 arvopapereista realisoitui niiden hinnan muutosten johdosta 94 milj. euroa voittoa.

6. Valuuttakurssi- ja hintaerovarauksen muutos

Vuonna 2002 varausta purettiin 121 milj. euroa.

7. Rahoitustulon netto-osuus

Erässä esitetään eurojärjestelmälle maksetun ja eurojärjestelmästä takaisin jaetun rahoitustulon

nettosumma. Vuonna 2002 kunkin kansallisen keskuspankin rahoitustulo määräytyi siten, että pankin velkapohja kerrotaan perusrahoitusoperaatioiden korolla. Velkapohja koostuu seuraavista eristä: liikkeessä olevat eurosetelit ja kansalliset setelit, rahapoliittisiin operaatioihin liittyvät euromääräiset velat luottolaitoksille, TARGET-transaktioista johtuvat eurojärjestelmän sisäiset nettovelat ja eurojärjestelmän sisäiset nettovelat, jotka liittyvät euroseteleiden arvon kohdistamiseen eurojärjestelmän sisällä. Velkapohjaan sisältyville veloille maksetut korot vähennetään yhteenlaskettavan rahoitustulon määrästä. Eurojärjestelmän yhteenlaskettu rahoitustulo jaetaan kansallisten keskuspankkien kesken merkityn pääoman jakoperusteen mukaisesti.

8. Osuus EKP:n voitosta

Erässä on EKP:n voitonjako, 25 milj. euroa, tilikaudelta 2001.

9. Muut keskuspankkitoiminnan tuotot

Tässä erässä ovat osingot, toimitusmaksut ja palkkiot sekä muut tuotot. Tähän erään sisältyy myös EKP:n ennakkovoitonjakona jakama rahoitustulo, 10 milj. euroa.

Vuonna 2002 EKP:lle kertyneestä rahoitustulosta vähennettiin EKP:n neuvoston päätöksellä 118 milj. euroa kuluja, jotka olivat syntyneet euroseteleiden liikkeeseen laskemisesta ja hallinnoinnista. Nämä kulut syntyivät EKP:lle eurojärjestelmän strategisen setelivaraston perustamisesta.

10. Muut tuotot

Tässä erässä ovat Rahoitustarkastuksen valvontamaksut, 14 milj. euroa, Suomen Pankin eläke-rahaston tuotot, 18 milj. euroa, sekä sekalaiset muut tuotot.

11. Henkilöstökulut

Palkkakulut olivat 36 milj. euroa. Lomapalkkavelka otettiin ensimmäistä kertaa huomioon tilikaudella 2001, ja se kasvatti tilikauden 2001 palkkakuluja vastaavasti. Sosiaalikulut olivat 17 milj. euroa. Sosiaalikuluihin sisältyivät maksetut eläkkeet, 14 milj. euroa.

12. Hallinnolliset kulut

Erään sisältyvät vuokrat, kokous- ja sidosryhmäkulut, ostopalveluista aiheutuneet kulut ja tarvikkeet. Lisäksi erässä on henkilöstöön liittyviä koulutus-, virkamatka- sekä rekrytointikuluja.

13. Poistot käyttöomaisuudesta

Poistot käyttöomaisuudesta olivat 3 milj. euroa.

14. Setelien hankintakulut

Setelien hankintakulut olivat 2 milj. euroa.

15. Muut kulut

Muista kuluista enin osa liittyy kiinteistöjen käyttöön ja ylläpitoon.

16. Varausten muutos

Eläkevarauksen lisäys tuloslaskelmassa oli 12 milj. euroa.

Suomen Pankista annetun lain 20 pykälän mukaista muuta varausta kuin eläkevarausta kartutettiin 65 milj. euroa.

17. Tilikauden tulos

Tilikauden 2002 tulos oli 163 milj. euroa. Johtokunta esittää pankkivaltuustolle, että voitosta 81,5 milj. euroa siirretään käytettäväksi valtion tarpeisiin.

SUOMEN PANKIN HALLINTO JA PANKKIVALTUUSTON KÄSITTELEMIÄ ASIOITA

Johdanto

Pankkivaltuustoon kuuluu yhdeksän eduskunnan valitsemaa pankkivaltuutettua. Pankkivaltuuston tehtävät jakautuvat kolmeen ryhmään: valvontatehtäviin, keskeisiin hallintotehtäviin ja muihin tehtäviin. Pankkivaltuusto antaa eduskunnalle vuosittain kertomuksen Suomen Pankin toiminnasta ja hallinnosta sekä käsittelemistään tärkeimmistä asioista. Lisäksi pankkivaltuusto voi tarvittaessa antaa kertomuksia rahapolitiikan toteuttamisesta ja muusta Suomen Pankin toiminnasta.

Vuoden 1999 alussa voimaan tulleen Suomen Pankista annetun lain (214/1998) mukaan pankin toimielimiä ovat pankkivaltuusto ja johtokunta.

Eduskunnan talousvaliokunta antoi pankkivaltuuston kertomuksesta vuodelta 2001 (K 4/2002 vp) mietinnön (TaVM 15/2002 vp), jossa se totesi kertomuksen ja Suomen Pankin vuosikertomuksen olevan monelta osin päällekkäisiä. Valiokunta esitti harkittavaksi pankkivaltuuston kertomuksen kehittämistä siten, että siinä käsiteltäisiin pankin toimintaa ja hallintoa enemmän valvojan näkökulmasta. Hallituksen esityksessä rahoitustarkastuksesta ehdotetaan samoin kertomuskäytännön kehittämistä samalla kun pankkivaltuustolle esitetään yleistä valvontavastuuta Rahoitustarkastuksen toiminnasta.

Euroopan keskuspankin perussäännön mukaisesti Suomen Pankin ensisijaisena tavoitteena on osana Euroopan keskuspankkijärjestelmää (EKPJ) perustamissopimuksen mukaisesti pitää yllä hintavakautta ja tehtävänä toteuttaa osaltaan EKP:n neuvoston määrittelemää rahapolitiikkaa. Tehtävänä on myös huolehtia osaltaan rahahuollosta ja setelien liikkeeseenlaskusta, valuuttavarannon hallussapidosta ja hoidosta sekä maksu- ja muun rahoitusjärjestelmän luotettavuudesta ja tehokkuudesta samoin kuin osallistua sen kehittämiseen. Lisäksi Suomen Pankin tehtävänä on huolehtia toimintansa kannalta tarpeellisten tilastojen laatimisesta ja julkaisemi-

sestä. Pankkivaltuuston keskeiseksi työskentelytavaksi ovat vakiintuneet sen kokouskeskustelut johtokunnan kanssa euroalueen rahapolitiikasta, taloudellisesta kehityksestä ja Euroopan keskuspankin (EKP) rahapolitiikan toteutuksesta. Suomen Pankki näkee organisaationsa vakauden rakentajaksi ja vaikutusvaltaiseksi EKPJ:n jäseneksi sekä aktiiviseksi vaikuttajaksi Suomessa. Tämän mukaisesti pankki osallistuu suomalaisen hyvinvoinnin ja vaurauden luomiseen työskentelemällä rahataloudellisen vakauden turvaamiseksi Euroopassa. Kotimaassa Suomen Pankki tukee sellaista talouspolitiikkaa, joka pyrkii säilyttämään Suomen vakaana sekä muuntumis- ja kilpailukykyisenä kansantaloutena ja kiinnostavana investointikohteena. Pankkivaltuusto on voinut kertomusvuoden aikana todeta hintavakauden tavoittelemisen entistä selvemmin keskuspankin ensisijaiseksi tehtäväksi Maastrichtin sopimuksen ja Suomen Pankkia koskevan lain perusteella.

Pankkivaltuusto antoi 6. marraskuuta 2002 eduskunnalle ajankohtaiskertomuksen rahapolitiikan soveltamisesta euroalueella. Kertomus käsittelee finanssipolitiikkaa sekä vakaus- ja kasvusopimuksen soveltamista euroalueella tilanteessa, jossa talouskehityksen hiipuminen oli heikentänyt erityisesti suurimpien euromaiden julkisen talouden tasapainon lähelle sopimuksen määrittämää viitearvoa. Ajankohtaiskertomuksessa selostettiin liiallisten alijäämien menettelyä ja vakaus- ja kasvusopimusta, jäsenvaltioiden julkistalouksien kehitystä ja näkymiä sekä vakaus- ja kasvusopimusta kohtaan esitettyä arvostelua. Pankkivaltuuston mielestä vakaus- ja kasvusopimukseen liittyvä julkisen talouden kurinalaisuuden periaate on tarpeellinen talous- ja rahaliitossa, jossa rahapolitiikasta päätetään yhteisesti ja budjettipolitiikasta kansallisesti. Vakaus- ja kasvusopimuksen velvoitteiden hyväksyttävyyden lisäämiseksi kansallisten parlamenttien tulisi keskustella perusteellisesti vakaushjelmien keskipitkän aikavälin tavoitteista sekä muustakin sisällöstä.

Kertomusvuonna pankkivaltuuston kokouksissa olivat Euroopan komission seuraamien va-
kaushjelmien toteutumisen lisäksi erityisesti
esillä rahahuollon kysymykset, kuten eurojen
liikkeesenlasku ja setelistön määrän kehitys,
sekä Rahoitustarkastusta koskevan uuden la-
kiehdotuksen johdosta raha- ja rahoitusmarkki-
noiden valvonta. Pankkivaltuustoa informoitiin
suunnitelmista Euroopan keskuspankin (EKP)
pääöksentekomenettelyn uudelleenjärjestelyiksi
talous- ja rahaliiton (EMU) laajentuessa. Lisäksi
pankkivaltuuston kokouksissa keskusteltiin
alustusten pohjalta maailmantalouden suhdan-
nenäkymistä, euroalueen talouspolitiikasta,
Suomen talouden näkymistä ja kasvuennusteista
sekä inflaatiopaineisiin vaikuttavista tekijöistä
talouspolitiikassa. Esillä olivat myös Euroopan
unionin rahoitusmarkkinoiden sääntelyn ja val-
vonnan yhtenäistämisyrittäykset, rahoitus-
markkinoiden riskit, pankkisektorin tilanne ja
rakennemuutos sekä näiden vaikutukset Suomen
rahoitusmarkkinoiden valvontaan. Pankkival-
tuustolle selostettiin myös euroalueen keskus-
pankkien maksujärjestelmän ja kansallisten vä-
hittäismaksujärjestelmien kehittymistä, rahapo-
liitiikan hajautettua toteuttamista ja eurojärjes-
telmän taserakenteita sekä rahoitusmarkkinoi-
den kansainvälisiä ja kotimaisia lainsäädäntö-
hankkeita.

Pankin organisaatorakenne säilyi ennallaan.
Suomen Pankin tilintarkastukseen tuli muutos
KHT-yhteisö Arthur Andersenin fuusioituttua.
Fuusion johdosta kertomusvuonna käynnistet-
tiin Euroopan keskuspankkijärjestelmän perus-
säännön 27 artiklan mukainen pankin kirjanpi-
don ja tilinpäätöksen tarkastajan valinta. Suo-
men Pankin hallintoa koskevista kysymyksistä
esillä oli johtokunnan työnjaon muuttuminen
johtokunnan uuden jäsenen aloitettua toimikau-
tensa 1. helmikuuta 2002. Johtokunnan jäsenen
toimikausi päättyi ensimmäisen kerran Suomen
Pankkia koskevan lain mukaisesti. Pankkival-
tuusto teki nimitysesityksen johtokunnan jäse-
neksi. Hallinnollisista kysymyksistä olivat lisäksi
esillä pankin strategiset linjaukset, pankin ja Ra-
hoitustarkastuksen toimintasuunnitelmat vuo-
siksi 2002–2003, Suomen Pankin henkilöstötilin-
päätös ja sisäpiirin järjestelmän kehittäminen
sekä Suomen Pankin eläkerahaston muodosta-
minen ja eläkevastuun katteeksi yksilöity omai-
suus.

Korkeimman hallinto-oikeuden vuonna 2001
pankkivaltuuston pöytäkirjojen julkisuudesta
antaman päätöksen johdosta päätöksen hakija

uudisti pyyntönsä aikaisemmin saamiensa pää-
tösten keskusteluosuuksista. Pankkivaltuusto
päätti 15. helmikuuta pitämässään kokouksessa
luovuttaa sellaiset vuosien 1977–1995 pöytäkir-
joista ilmenevät tiedot pankkivaltuuston ja joh-
tokunnan välisistä keskusteluista, joiden pankki-
valtuusto katsoi olevan viranomaisen toiminnan
julkisuudesta annetun lain perusteella julkisia.
Salaisiksi pankkivaltuusto katsoi ne pöytäkirjo-
jen osat, jotka sisälsivät tietoja keskusteluista
Suomen liittymisestä Euroopan valuuttajärjes-
telmään (EMS) kuuluvaan valuuttakurssimeka-
nismiin (ERM) sekä tietoja keskusteluista Suo-
men markan ja euron välisestä muuntokurssista.
Tietojen pyytäjän valitettua asiassa korkeim-
paan hallinto-oikeuteen pankkivaltuusto antoi
asiassa lausunnon 5. huhtikuuta.

Suomen Pankin voitonjako

Suomen Pankin voitonjakoa koskevat säännök-
set ja periaatteet olivat tilinpäätöksen vahvista-
misen yhteydessä pankkivaltuustossa esillä. Suo-
men Pankin saaman rahoitustulon kehittymistä
Euroopan keskuspankkijärjestelmässä selostet-
tiin pankkivaltuustolle tilinpäätökseen ja seteli-
stön määrän kehittymiseen liittyvän selonteon
yhteydessä. Johtokunnan voitonjakoehdotus
vuodelta 2001 perustui Suomen Pankista ane-
tun lain (214/1998) tilinpäätöstä, rahoitustuloa ja
voitonjakoa koskevien säännösten lisäksi Suo-
men Pankin taseen rakennetta, riskiä ja voitonja-
koa koskevaan periaateharkintaan, jota oli käsi-
teltä pankkivaltuustossa alkuvuodesta 2001.
Lain perusteella Suomen Pankin voitonjaon ja
varausten suuruutta voidaan vuosittain arvioida
ja säädellä kulloisenkin tarpeen mukaan pankki-
valtuuston päätöksin. Niin ikään pankkivaltuus-
ton päätöksellä voidaan jakaa voittoa valtiolle,
kun pankin vakavaraisuus sen sallii. Suomen
Pankki tarvitsee omaa pääomaa ja varauksia
kyetäkseen kattamaan valuuttavarannosta sille
aiheutuvat valuuttakurssi- ja korkoriskit ja sel-
viytyäkseen kriisitilanteissa mahdollisen rahoit-
uslaitosten hätärahoituksen aiheuttamista tap-
pioista sekä varautuakseen valmiuslain tarkoit-
tamiin poikkeusoloihin. Johtokunta katsoi va-
luuttavarannon suuruuden ja oman pääoman
mitoituksen olevan edelleen tärkeitä kysymyksiä
kansalliselle keskuspankille ja sen vaikuttamis-
mahdollisuuksille Euroopan keskuspankkijär-
jestelmässä. Jäsenyys talous- ja rahaliitossa ei
myöskään ole poistanut valuuttakurssimuutos-

ten tasaamisen tarvetta. Vaikka kansallisen rahamarkkinahäiriön mahdollisuus on selkeästi vähentynyt, on päävastuu tällaisten häiriöiden rahoituksesta kuitenkin kansallisella keskuspankilla. Euroalueella syntyvän systeemikriisin realisoituessa on realistista ajatella, että Euroopan keskuspankin vähäisten omien pääomien vuoksi tilanteessa nojaututaan kansallisten keskuspankkien varantoihin ja pääomiin nk. pääomaavaimen määräämässä suhteessa. Kokouksessaan 15. maaliskuuta pankkivaltuusto päätti, että Suomen Pankkia koskevan lain (214/1998) 11 §:n 1 momentin 3 kohdan nojalla vuoden 2001 tuloksesta, 254 milj. euroa, siirretään vararahaan 56 milj. euroa pankin rahastojen reaaliarvon turvaamiseksi. Jäljelle jäävästä osuudesta siirrettiin puolet vararahaan kartuttamiseen ja toinen puoli valtion tarpeisiin.

Hallinto

Vuoden 2002 aikana pankissa käytiin strategiaan suunnitteluun ja toiminnansuunnitteluun liittyviä keskusteluja edellisenä vuonna toteutetun laajan toimintaympäristöanalyysin pohjalta. Suomen Pankin johtokunnan vuodeksi 2002 hyväksymän toiminta- ja henkilöstösuunnitelman sekä budjetin yhteenvedon mukaisesti pankin toimintakulut pienenevät kertomusvuonna edellisvuotisesta. Merkittäviä kustannuksia syntyi erityisesti pankkijärjestelmien kehittämiseen liittyvien ATK-järjestelmien uusimisesta. Ostopalveluiden käyttöä tukitoiminnoissa lisättiin pankin strategisten linjausten mukaisesti. Käteisen euron käyttöön otosta aiheutui vielä kertomusvuoden alussa kertaluonteisia kuluja.

Ennakoivan henkilöstösuunnittelun avulla tuettiin henkilöstön rakennemuutosta ja pankin kehittämistä entistä asiantuntijapainotteisemmaksi. Samalla pyrittiin koulutuksen avulla varmistamaan henkilöstön pysyminen ammatillisesti ajan tasalla. Pankin henkilöstön kokonaismäärä supistuu vähitellen toimintojen muutosten ja todennäköisesti koko vuosikymmenen huomattavana jatkuvan eläkkeellejäännin myötä. Toiminnassa keskitytään keskuspankin perustehtäviin, ja tukipalvelujen tarve pyritään lisääntyvissä määrin tyydyttämään laadultaan ja kustannuksiltaan hyväksyttävillä ostopalveluilla. Pankin toimintavahvuus supistui edellisen vuoden 722 hengestä vajaan 675 henkeen vuoden 2002 lopussa. Näistä työntekijöistä työskenteli rahoituksen piirissä 137 henkeä. Rahoituksen muu-

tokset vähensivät toiminnon henkilöstömäärää kertomusvuonna noin viidenneksen. Suomen Pankin kokonaisvahvuus oli kertomusvuoden päättyessä 704 henkeä. Henkilökunnasta 15 henkeä oli virkavapaalla työskennelläkseen Euroopan keskuspankissa. Vakinaisten osuus henkilöstöstä oli 94 % ja määräaikaisten 6 %.

Pankkivaltuusto vahvistaa Suomen Pankin henkilöstön eläketurvan sisällön samojen perusteiden mukaan kuin valtion eläketurvasta on säädetty ja antaa johtokunnan esityksestä määräykset pankin eläkevastuun hoitamisesta. Johtokunnan yleistoimivaltaan kuuluu muutoin johtaa Suomen Pankin eläkelaitosta ja tehdä eläkepäätökset. Eläkelaitos hallinnoi eläkepäästöjen valmistelua ja eläkkeiden maksatusta osana Suomen Pankin organisaatiota. Eläkkeet rahoitetaan eläkevastuun kattamiseksi omaksi tase-eräkseen kirjatun eläkerahaston tuotolla ja tarvittaessa Suomen Pankin kannatusmaksuilla. Pankkivaltuusto päättää eläkevastuun kattamisen tason tilinpäätöksen perusteiden hyväksymisen yhteydessä. Kokouksessaan 12. joulukuuta pankkivaltuusto totesi, että eläkerahastolle ei suoriteta kannatusmaksua vuoden 2002 tilinpäätöksen yhteydessä.

Valtion eläkelakia (280/1966) ja perhe-eläkelakia (774/1968) muutettiin erityisesti osa-aika-eläkkeen ikärajan palauttamiseksi pysyväismääräysten tasolle ja eräiden teknisten muutosten, kuten euron käyttöönoton johdosta. Suomen Pankista annetun lain (214/1998) 11 §:n 2 momentin 6 kohdan nojalla pankkivaltuusto hyväksyi kokouksessaan 12. joulukuuta vastaavat muutokset Suomen Pankin 13.12.1966 vahvistettuun eläkesääntöön ja 3.6.1969 vahvistettuun perhe-eläkesääntöön.

Johtokunta

Varapuheenjohtajana toimineen johtokunnan jäsenen Matti Louekosken toimikausi päättyi 31.12.2002. Kyseessä oli ensimmäinen Suomen Pankin johtokunnan jäsenten toimikautia koskevan järjestelmän mukainen toimikauden päätyminen. Tästä syystä pankkivaltuusto keskusteli mahdollisuudesta jatkaa johtokunnan jäsenen toimikautta. Pankkivaltuusto luopui kuitenkin ehdottamasta toimikauden jatkamista ja päätti kokouksessaan 19. syyskuuta toteuttaa virkaanilmoittautumismenettelyn. Todettuaan ilmoittautuneet ja varattuaan tilaisuuden viran kelpoisuusvaatimukset täyttävillä tulla kuulluiksi

pankkivaltuusto esitti kokouksessaan 18. loka-kuuta, että valtioneuvosto ryhtyisi toimenpiteisiin, että Suomen Pankin johtokunnan jäsenen avoimeen virkaan nimitetään varatuomari Matti Louekoski 1.1.2003 alkaen. Valtioneuvosto päätti esittää tasavallan presidentille pankkivaltuuston esityksen mukaisesti Louekoskea. Tasavallan presidentti nimitti Louekosken johtokunnan jäsenen virkaan viiden vuoden toimikaudeksi 1. tammikuuta 2003 lukien. Kokouksessaan 22. marraskuuta pankkivaltuusto määräsi Louekosken jatkamaan johtokunnan varapuheenjohtajana uudella toimikaudellaan.

Pankkivaltuusto antoi valtiovarainministeriölle lausunnon luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi Suomen Pankista annetun lain muuttamiseksi. Ehdotus koski mm. johtokunnan jäsenten nimitysmenettelyn uudistamista.

Kertomusvuoden päättyessä johtokunnan jäsenillä oli seuraavat viranhoitoon liittyvät jäsenyydet:

Johtokunnan puheenjohtaja *Matti Vanhala*

- Euroopan keskuspankin neuvosto ja yleisneuvosto, jäsen
- Kansainvälinen valuuttarahasto, hallinto- neuvoston jäsen

Johtokunnan varapuheenjohtaja *Matti Louekoski*

- Rahoitustarkastus, johtokunnan puheenjohtaja
- Vakuutustarkastus, johtokunnan jäsen
- Euroopan keskuspankin neuvosto, pääjohtajan varajäsen
- Kansainvälinen valuuttarahasto, hallinto- neuvoston varajäsen

Johtokunnan jäsen *Sinikka Salo*

- Euroopan keskuspankkijärjestelmän kansainvälisten suhteiden komitea (IRC), jäsen
- Euroopan unionin talous- ja rahoituskomitea (EFC), jäsen

Johtokunnan jäsen *Pentti Hakkarainen*

- Euroopan keskuspankkijärjestelmän pankkivontakomitea (BSC), jäsen
- Euroopan unionin pankkialan neuvoa-antava elin (BAC), jäsen.

Lisäksi johtokunnan jäsenillä oli pankkivaltuuston Suomen Pankista annetun lain (214/1998) 17 §:n nojalla hyväksymiä muita sivutoimia ja luottamustehtäviä.

Pankkivaltuuston kokoonpano

Pankkivaltuutettuina toimivat vuonna 2002 seuraavat eduskunnan valitsijamiesten valitsemat henkilöt:

Kanerva, Ilkka, valtiotieteiden maisteri
Puisto, Virpa, erikoissairaanhoidtaja
Ala-Nissilä, Olavi, kauppatieteiden maisteri
Jätteenmäki, Anneli, varatuomari
Pekkarinen, Mauri, yhteiskuntatieteiden maisteri
Zyskowicz, Ben, oikeustieteen kandidaatti
Tiuri, Martti, tekniikan tohtori
Kekkonen, Antero, televisiotuottaja
Uotila Kari, levyseppä.

Puheenjohtajana toimi pankkivaltuutettu Ilkka Kanerva ja varapuheenjohtajana pankkivaltuutettu Virpa Puisto. Pankkivaltuuston sihteerinä toimi varatuomari *Anton Mäkelä* ja neuvonantajana valtiotieteiden tohtori *Jaakko Kiander*.

Tilintarkastajat

Eduskunta toimitti 12. helmikuuta Suomen Pankin tilintarkastajien ja heidän varajäsentensä vaalin ja valitsi tilintarkastajiksi vuoden 2002 tilejä tarkastamaan seuraavat henkilöt:

Leppänen, Johannes, kansanedustaja
Majala, Reino, kauppatieteiden tohtori, KHT
Karpio, Juha, kansanedustaja
Saarinen, Matti, kansanedustaja
Polvi, Iivo, kansanedustaja, JHTT.

Tilintarkastajien varajäsenet:

Lehtomäki, Paula, kansanedustaja
Manner, Kari, ekonomi, KHT
Kummola, Kalervo, kansanedustaja
Juurola, Ulla, kansanedustaja
Kuusiola, Arto, KHT.

Tilintarkastajat valitsivat 4. kesäkuuta puheenjohtajakseen agrologi Johannes Leppäsen ja ottivat sihteerikseen professori *Kalervo Virtasen*.

Tilintarkastus

Vuoden 2001 valtiopäivillä valitut tilintarkastajat, agrologi *Johannes Leppänen*, varatuomari *Juha Karpio*, professori, KHT *Reino Majala*, hal-

lintotieteiden maisteri, JHTT *Iivo Polvi* ja talousjohtaja *Matti Saarinen* suorittivat 11.–14. maaliskuuta Suomen Pankin tilinpäätöksen ja kirjanpidon sekä hallinnon tarkastuksen tilivuodelta 2001.

KHT-yhteisö Arthur Andersen suoritti Euroopan keskuspankkijärjestelmän perussäännön artiklan 27 mukaisen pankin kirjanpidon ja tilinpäätöksen tarkastuksen, josta laadittuun raporttiin tilintarkastajat perehtyivät. Tilintarkastajien lausunnon mukaisesti pankkivaltuusto vahvisti kokouksessaan 15. maaliskuuta pankin tuloksen ja taseen vuodelta 2001.

Kertomukset E. J. Längmanin rahastojen toiminnasta

Kokouksessaan 15. helmikuuta pankkivaltuusto merkitsi tiedoksi Suomen Kulttuurirahaston selostuksen E. J. Längmanin rahastojen toiminnasta 1.10.2000–30.9.2001 ja kokouksessaan 12. joulukuuta selostuksen rahastojen toiminnasta 1.10.2001–30.9.2002.

RAHOITUSTARKASTUS

Lokakuun 1. päivänä 1993 voimaan tulleen rahoitustarkastuslain (503/1993) mukaan pankkivaltuustolla on Suomen Pankin yhteydessä toimivassa Rahoitustarkastuksessa hallintoon kuuluvia tehtäviä. Suomen Pankin johtokunnan päätösvalta rajoittuu resurssihallintoon.

Pankkivaltuuston kokouksissa 11.4., 29.5., 5.6., 23.7. ja 22.8. oli esillä ehdotus hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi rahoitustarkastuksesta. Pankkivaltuuston antoi valtiovarainministeriölle lausunnon ehdotuksesta, ja 22.11. pidetyssä kokouksessa Rahoitustarkastuksen johtaja esitteli näkökohtia ehdotuksen nojalla syntyneestä hallituksen esityksestä (HE 175/2002). Lakiehdotuksen mukaan Rahoitustarkastuksen asema Suomen Pankin yhteydessä säilyisi ennallaan. Ehdotuksen mukaan pankkivaltuustolle tulisi yleinen valvontavastuu Rahoitustarkastuksen toiminnasta. Pankkivaltuusto vastaisi nykyiseen tapaan laissa sille asetetuista Rahoitustarkastuksen hallintoon liittyvistä eräistä tehtävistä. Rahoitustarkastuksen johtokunta antaisi pankkivaltuustolle vuosittaisen hallinnollisen kertomuksen lisäksi vähintään kerran vuodessa kertomuksen Rahoitustarkastuksen toiminnalle asetetuista tavoitteista ja niiden toteutumisesta. Osana pankkivaltuuston eduskunnalle antamaa kertomusta voitaisiin tarvittaessa käsitellä Ra-

hoitustarkastuksen johtokunnan kertomusta pankkivaltuustolle.

Rahoitustarkastuksen johtajana toimi kauppatieteiden maisteri *Kaarlo Jännäri*.

Rahoitustarkastuksen johtokunnan puheenjohtajana toimi kertomusvuonna Suomen Pankin ehdotuksesta jäseneksi nimitetty Suomen Pankin johtokunnan varapuheenjohtaja *Matti Louekoski*, henkilökohtaisena varamiehenään osastopäällikkö *Heikki Koskenkylä*. Varapuheenjohtajana toimi valtiovarainministeriön ehdotuksesta jäseneksi nimitetty lainsäädäntöjohtaja *Pekka Laajanen*, henkilökohtaisena varamiehenään lainsäädäntöneuvos *Ilkka Harju*. Muut johtokunnan jäsenet olivat sosiaali- ja terveysministeriön ehdotuksesta jäseneksi nimitetty ylijohtaja *Tarmo Pukkila*, henkilökohtaisena varajäsenenään hallitusneuvos *Jorma Heikkilä* ja maaliskuun 1. päivästä lukien hallitusneuvos *Katriina Lehtipuro*, sekä rahoitustarkastuslain nojalla Rahoitustarkastuksen johtaja *Kaarlo Jännäri* ja Vakuutusvalvontaviraston ylijohtaja *Hely Salomaa*. Kokouksessaan 22. elokuuta pankkivaltuusto nimitti 1.10.2002 alkavaksi kolmivuotiskaudeksi Rahoitustarkastuksen kokoonpanon samaksi. Johtokunnan sihteerinä toimi Rahoitustarkastuksen päälakimies *Markku Lounatvuori*.

Helsingissä 15. päivänä huhtikuuta 2003

MAURI PEKKARINEN

**EERO HEINÄLUOMA
OLAVI ALA-NISSILÄ
JANINA ANDERSSON
KARI UOTILA**

**ILKKA KANERVA
ARJA ALHO
MARI KIVINIEMI
BEN ZYSKOWICZ**

Anton Mäkelä

